

ISSN: 0550-0850

Листівки з Мистецтва

UKRAINIAN ART DIGEST

Листопад

30

1990 року

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д д і л у Ф і л я д е л ь ф і ї

БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

UARTLIB.ORG
UARTLIB@GMAIL.COM

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д д і л у Ф і л я д е л ь ф і ї

Листівки з Мистецтва

Ukrainian Art Digest

Листопад

30

1990 року

НАКЛАДОМ ВІДДІЛУ ОМУА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

UKRAINIAN ARTISTS ASSOCIATION IN U.S.A.
P h i l a d e l p h i a B r a n c h

Ukrainian Art Digest

November

30

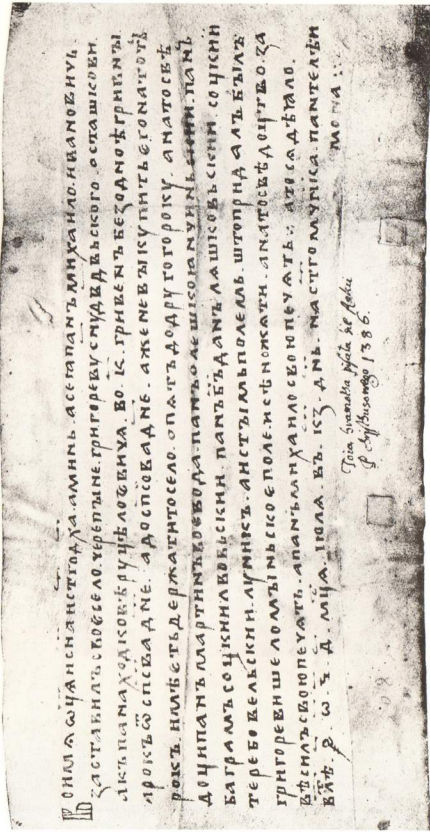
1990

PUBLISHED BY U.A.A. IN U.S.A., PHILADELPHIA BRANCH

Ніл Хасевич (1905—1952): Пастушка — дереворит, 1935.

N. Chasewych (1905—1952): Shepherdess — woodcut, 1935.

Заставна грамота з 1386 року.

Deed of obligation, 1386.

Б'Є Д В А Н А Д Ц Я Т А

... Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в воєні
Ті окредені збудять.
Ох, не однаково мені.
Тарас Шевченко

КРАЩЕ відноситись до обставин не могли ці почування великого Тараса, як саме в сьгоднішній час. Особливо ж різко вичувається їх саме тепер, коли Україна береться повною силою до будови власного незалежного життя. Це вичувається особливо в українському мистецтві. „Соц-реалізм“ послідовно рвав нитку національного традиціоналізму у творах мистців. Мистці землі української мусли творити за вимогами соц-реалізму, в час, коли хоч-який випадок шукання зв'язку з минулою традицією українського духотворення, властивімуці негайно звали „буржуазним націоналізмом“. Тому сьгодні, хотівши порвати з соц-реалізмом — молоді творці українського мистецтва переходять у модерне мистецтво не маючи традиційного зв'язку з віковим українським творчим традиціоналізмом — який виходив з української душі не накинений ніким.

Вислів „б'є дванадцята“ — ставили у нас тоді, коли ми наближались до якогось закінчення. Від 1963 року наш журнал, згідно із своєю назвою, стався послідовно відновувати явища в українському мистецтві й духовій культурі, черпаючи відомості, найдоступніші нам поза Батьківщиною, даючи змогу багатьом авторам статей висловити свої погляди й результати дослідів відносно українського мистецтва та його розвитку і вкладу у світове мистецтво. Поміщували ми ілюстрації творів наших мистців, головню поза Батьківщиною, щоб вони не осталися поза реєстром явищ української культури, а мистці наші щоб не попадали у списки „старших братів“ чи добрих сусідів, будучи загубленими нашої культури (напр. Боровиковський, Нарбут і „ніже їм конца“ — „ісетіно русскіє“).

Якраз тепер приходить найбільш чітка обставина. В час налашдання зв'язків з Батьківщиною, знаменитої можності служити українській культурі, наші обставини самі собою цей зв'язок переривають. Від головного редактора годі вимагати чогонебудь, коли він на 92-ому році життя, будучи осамітнілим, мусить вести комунізм за цілим світом, дбати про редагування журналу, адмініструвати його й остаточно його коопортувати. Сили вікового віку все таки починають недописувати.

Другий удар у цю ж сторону — зовсім неменший. Продажа Сирітського Дому, з нею втрата знаменитої друкарні — не дають можливості випустити його в попередньому друкарському оформленні. Вкладено 18 років в організування тієї друкарні, вдалося безкоштовно роздобути добре друкарське виписаження — та все пропало. З історії знаємо, що найкращі видавництва мали спромому існування при монастирях. Будь це — славний Печерськ київський, чи Жовква галицька.

Дехто може сказати, що треба перейти на комп'ютор і офсет — та розв'язати справу. Так — біда тільки в тому, що комп'ютор це добра рахівниця і діє бездоганно, доки за ним стоїть людський мозок і ним кермує. Комп'ютор поспішно виконує накази, але сам нічого творити не може. Компонувати мусить таки добре вишколений людський мозок, здібний творити, комп'ютор виконує бездоганно накази, але сам творити нічого не може, крім наслідку продюкованих помилок. Покищо творцем естетичних діл є тільки людський мозок, а не комп'ютор.

Офсет — через вживання сілної кислоти в емульсії — не гарантує тривалості кольорів. З часом вони зовсім линяють, кольорити пропадають зовсім. При зміні температури повітря і кількості вологості в ньому бликнення житається в часі. Очевидно, з глибоким простудіюванням цієї нової друкарської техніки — певні поліпшення можна буде створити, та це діло вимагає часу й рівноважних дослідів. Сьогоднішня зматеріялізована людина жетється тільки за кількістю гроша — зовсім не цікавиться якістю продукюваних нею речей. Культюра ж — це якість — а в жодному разі не кількість.

Правильне графічне оформлення книги було завжди інтересом нашого журнала. Це знайдете в числах: 3, 4, 5, 6, 7. Чи скористала українська спільнота з цих фахових порад — сказати годі. Та вони завжди актуальні і можуть бути використані при кожній друкарській техніці, якщо культура книги буде в нашому інтересі.

Друга, обговорювана у нас справа — це справа української букви. Правильність її диктує зняряддя, яким вона твориться. Творців і дослідників її ніколи забагато не буває, бо буква вимагає високої терпеливості. У нас сотні років панувала кирилиця, аж поки московський цар не завів „гражданку“.

Переведення на „гражданку“ було культурно необдуманим „бизнесом“. Коли окупант України, московський цар Петро I, відкрив вікно в Європу — він покликав німецьких шрифтоворців, щоб це переведення доконали. Вони ж, кирилицю уєвропоподібнюючи, достосували її до латинської „антикви“. Кирилиця творилась гусячим пером і це повинно завжди проглядати у шрифті. „Антиква“ походить з лінійки і циркля — що бездоганно видно по серифах букво. Зрештою перетвори Леонарда да Вінчі та пізнішого доповнювача — Дюрера, доступні у всіх мистецьких буквоєвних книгах.

Наш геніяльний графік Юрій Нарбут, щоб найдокладніше пізнати буквоєтворення, переписав цілу Пересопницьку Євангелію гусячим пером, щоб розуміти творення букви. Нарбут опрацював всю заголовну букву („маюску“), творячи в ній прекрасний трикутниківий сериф, як наслідок гусячого пера. Дуже гарну українську букву своєю формою творив Микола Бутювич, використовуючи, як зразок, запорізький скоропис. Коли ж мова про скорописи і грамоти, то в „Нотатках“ знайдете репродукції палеографічних таблиць, від княжих часів починаючи.

Незвичайно велику працю в цій ділянці створив мистець-графік Ніл Хасевич. Простудіював він Ю. Нарбута, переписав опісля також Пересопницьку Євангелію гусячим пером. Студіюючи у Варшавській Академії Мистецтв був він учнем найкращого в той час європейського знавця палеографії, культури книги, письма, паперу, переплету і т. д., проф. Бонавентури Леонарда, а також і в проф. Станіслава Остої-Хростовського, визначного польського графіка. До того — простудіювавши також гравєрство, він створив повну українську азбуку („маюску“ і „мінуску“), в якій вичувається кирилиця та гарну серію ініціалів. Шкода, що довелось йому скласти голову в бункрі УПА, а був би додав незвичайно багато фінешів українській палеографії.

Зреасумовуючи пророблену працю Редколегії нашого журналу робиться боляче, що в часі повстання до власного життя нашої Батьківщини, а нашого хотіння дати їй все, на що ми у своїх силах спроможні — нам таки починає „бити дванадцятка“.

Вересень 1990.

Василь Дорошенко

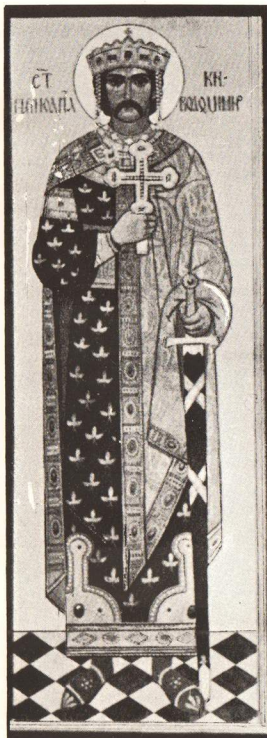
Тимодій Мессак (Австралія): Людмила — олія, 1953, 85×60 см. (Колекція М. і М. Гоян).

T. Messack (Australia): Ludmila — oil, 1953, 85×60 cms. (Collection M. and M. Goyan).

Петро Холодний, молодший (1902—1990):
Богоматір з Ісусом — темпера, 1960.
Церква Св. Володимира, Нью Йорк.

Petro Chlodnyy, Jr. (1902—1990):
God's Mother with Christ — tempera, 1960.
St. Volodymyr Church, New York.

Петро Холодний, молодший (1902—1990):
Св. Князь Володимир — темпера, 1960.
Церква Св. Володимира, Нью Йорк.

Petro Chlodnyy, Jr. (1902—1990):
St. Volodymyr — tempera, 1960.
St. Volodymyr Church, New York.

ПЕТРО ХОЛОДНИЙ, МОЛ. — ТРАДИЦІОНАЛІСТ І НОВАТОР

1902—1990

ТВОРЧИСТЬ Петра Холодного-молодшого можна розглядати з різних аспектів, він бо своїми мистецькими зацікавленнями був мистцем універсальним, який хотів і вмів розв'язувати мистецькі проблеми у майже всіх можливих жанрах і техніках. Він творив у малюванні станковому і настінному, у книжковій графіці й ілюстрації, мозаїці, вітражі тощо. Найбільше довелося йому творити у всіх родах іконографії, тож природно, що наша увага звертається передусім на цю ділянку його мистецтва. В часах, коли всі види релігійного мистецтва в Україні були придушені й промочувані, воно могло розвиватися без перешкод тільки в українській діаспорі, давши твори, які своїм задумом, величиною, творчим розмахом і новизною передачі здавалися вже перестарілим тем і форм у багатому переростанні усе інше, створене українськими мистцями даного часу. Хто незгідний з таким поглядом, зараз пригадає факт, що на міжнародному мистецькому ринку мистецтво сакральне позбавлене рис універсальності, воно бо є мистецтвом тільки певних обмежених груп, погляди яких — релігійні, історичні, національно-побутові й політичні чи ще якісь інші — не мусять бути сприймані іншими народами, які мають подібне мистецтво власне. Віда тут у тому, що такий погляд на універсалізм є самозапечечний, бо він заступає один рід мистецтва іншим подібним. Мистецтвом універсальним є фактично тільки мистецтво абстрактним, що стоїть у базі всіх мистецтв, так як математика і геометрія у світі техніки.

Справа візантійських мистецьких традицій в Україні має свої особливості, які варто згадати: вони в нашому мистецтві вже тисячлітньої давности і формально досконало поєднані з українським народним мистец-

твом. Наша ікона, вишивка, писанка, кераміка від віків була творена в одному дусі, всі вони в нас куди тісніше пов'язані разом, ніж в інших народів, не раз і старішою візантійською культурою. На всьому нашому мистецтві, як і на словесній творчості, зв'язно тяжить всевладне бажання висловлятися гармонією і ритмом, без яких будь-який образ, орнамент чи пісня стають мертвими узорами. Коли спочатку нашого століття на заході Європи показалися перші українські модерністи, то в Паризі теоретик нового мистецтва Гійом Аполлінер відразу помітив примат гармонії і ритму не тільки в бойчуківстві, а й у Архипенка. Додаймо до цього ще й цілі ритмічні симфонії в творчості Нарбута й Холодного-батка у 20-их роках — і дістанемо основні творчі риси нашого мистецтва тієї доби.

Серед ближчих нам часоів мистців, які виростили на ґрунті згаданих піонерів нового мистецтва, чільне місце належить Петрові Холодному-молодшому. Та заки перейти до характеристики його мистецтва, треба спитатися над його життєвим шляхом.

Петро Петрович Холодний народився 22 липня 1902 р. в Києві, де його батько, родом з козацького Переяслава, був професором хемії Київської політехніки й одночасно вже відомим мистцем, який незбаром разом з братами Василем і Федором Кричевськими, Михайлом Бойчуком і Юрієм Нарбутом став у ряді перших піонерів відродження українського мистецтва. Всі вони були новатори і шукачі нових шляхів, базованих на глибокому вивченні мистецьких традицій, їх духовних і формальних підстав. Молодий Петро студіює в київській гімназії аж до революції 1917 р. Батько його стає міністром культури в уряді УНР, а син опиняється в старшинській школі української армії. Після розгрому московськими арміями української революції, Холодні перебу-

вають з рештками інтернованої української армії в Тарнові в Польщі, звідки молодий Петро 1922 р. виїжджає до Подєбрад у Чехії, де він спочатку студіює хемію, але незабаром, за намовою мистця Мако, кидає її і переходить студіювати мистецтво в класі Мако при Українській студії плястичного мистецтва в Празі. Звідси Холодний 1928 р. переноситься до Варшави, де студіює в Академії мистецтв. Тут вивчає малярство в класі проф. Мечислава Котарбінського і кераміку в проф. Тіхого. Зокрема його цікавить техніка темпері і фрески, над якими робить власні досліді.

Під час студій в Академії Холодний пристає до мистецького гуртка „Спокій“, членами якого були студенти Академії — Петро Мегик, Петро Андрусів, Ніл Хасевич, Дмитро Дунаєвський, Вячеслав Васівський та інші молоді мистці. Ще під час студій П. Холодний здобув особливе признание своєї творчості: на одній з виставок Академії вкрадено саме його малюнок — випадок, якого в історії тієї Академії ще не було, але що був тижим признанням таланту молодого мистця. Мистець закінчив студії в Академії 1934 р. і наступного року виїхав на стипендію до Італії, де його захопили передусім твори Джіотто, Чімабує і Боттічеллі. Він відвідав ще й Париж, а по повероті до Варшави став викладачем в Академії, спочатку як асистент професор рисунків і темперо-вої техніки.

Ще в студентських часах, 1926 р., Холодний брав участь у виставці української графіки в Брюсселі в Бельгії, 1934 р. виставляв свої картини в Парижі, а 1935 р. в Раппервілі в Швейцарії. З початком 30-их рр. він приєднується до львівської Асоціації незалежних українських мистців (АНУМ) та бере участь у її виставках. Війна і руїна Варшави знищили багато його творів, по війні він перенісся до Німеччини, а згодом до Нью Йорку.

Тут, як і майже всі українські мистці, Холодний знайшовся в особливих мистецьких умовах, де навіть видатні американські мистці жили тоді рідко коли з „чистого

мистецтва“, а більше з різних споріднених з ним діянок: з праці в рекламі, фільмі, текстилі, архітектурного рисунку, друкарстві тощо. Була ще діланка релігійного малярства, доступна ж тільки мистцям, які вміли бездоганно рисувати. Таких серед наших мистців було небагато. Тим часом, з приїздом нових еміграційних мас, з виробленим мистецьким смаком, у наших церквах виникло запотребування мистців, творчість яких була б пов'язана з традиціями нашого східного обряду. До того часу наші церкви в ЗСА й Канаді були розмальовані переважно італійськими й німецькими фірмами, які не знали наших мистецьких традицій і творили в солодкавих готично-клясичних стилях. Перші твори новопрібулих мистців здобули собі відразу признання, в них бо був той самий стиль і дух, які наш загал ще зберіг у народному мистецтві. Назад відкрито краєу української ікони, таку відмінну від американських мадонн з обличчями кінозірок й малих Ісусів з обличччями „бейбі“ на коробках пудри. Нутра церков знову заяснили стобарвними акордами живих кольорів, що зазвучали як хорові ораторії. Одним з тих відновників українського сакрального мистецтва був і Петро Холодний.

Петро Холодний, мол. (1902—1990): Дереворит.
P. Chlodny, Jr. (1902—1990): Woodcut.

За ним — низка блискуче виконаних проєктів, згадати б лише його іконостаси та окремі ікони, мозаїки, вітражі тощо в таких об'єктах, як церква св. Андрія Первозваного в Бавнд Бруку, Н. Дж.; мозаїка Христія і цикли вітражів у церкві св. Івана Хрестителя в Ньюарку, Н. Дж.; ікони церков у Гантері, Н. Й.; Глен Спей, Н. Й.; Трентоні, Н. Дж.; іконостас православної катедр. церкви в Нью Йорку і в українській католицькій церкві в Лурді, Франція; вітражі в церкві св. Юрія в Нью Йорку та ще

в чималю інших церквах Америки, однаково православних і католицьких. Тут Холодний і інші мистці виробили базований на українських традиціях зовсім сучасний стиль української іконографії, для якого важко знайти паралелі в сучасному релігійному мистецтві інших народів: вистане порівняти це з тим, що показано в окремому музеї модерного релігійного малярства у Ватикані. Таких творів, як велика „Тайна вечера“ славного Бернарда Бюде ніяка наша церква і задармо не взяла б.

Петро Холодний, мол. (1902—1990): Деталь обгортки календаря.

P. Chlodny, Jr. (1902—1990): Calendar cover, lover part.

Як згадано, своє сакральне малярство Холодний базував на нашій іконописній традиції, але одночасно він вносив у свій стиль теж основні елементи модерного мистецтва, передусім конструктивізму. Старою була техніка виконання, але те, що мистець малював, було великим досвідом минулого, пересіяним через естетичне сито людини сучасного віку. Логічна форма будови образу та сама, але одночасно нею керує буйна уява мистця, фантазія якого знаходить нові і небачені можливості вислову, притаманні тільки справді творчому мистецтву.

Є в нас мистці, які часом бавляться в критиків і знецінюють мистецтво, яке відроджує і продовжує якийсь стиль минулого, подаючи його в новому оформленні. Вони уважають доказом браку нових творчих ідей і культурних наслідків творчості навіть таких майстрів, як Нарбут і Войчук. Ті критики не чували навіть про те, що, наприклад, чільні італійські футуристи й кубісти, забривши в сліпу вулицю, круто повернули до класицизму, типовому саме латинській расі. Про це автори цієї статті доводилося писати у Львові в половині 30-их рр. (анумієвський журнал „Мистецтво“, 1, 1935), у статті-рецензії на монографію Маріо Тоцці, картину якого вдалося придбати для Національного музею. Автор франкомовної монографії, чільний тоді європейський критик Еженіо д'Оре, написав слова, які сьогодні варті пригадати:

„До великому хаосу футуризму в італійському мистецтві тим більше почулася туга за ладом, класичним спокоєм і величністю, бо далі руйнувати було неможливо. Звичайно, нічого легшого не було, як повернутися до старих класичних зразків. Але тут проблема була не у відтворенні пережитого, а в творенні нового. Виходячи із кубізму, як системи, італійські мистці повернулися до найближчих собі духом зразків, до „великих“ стилів латинської культури — помпейських мозаїк та вікніці до раннього ренесансу, беручи звідти такі елементи, як монументалізм, зв'язкість композиції, простоту і т. п. Отже, не елементи зверхніх ознак стилю, а його суті й духа.

Петро Холодний, мол. (1902—1990): Дереворит.
P. Choldyny, Jr. (1902—1990): Woodcut.

Вирінає цілий ряд мистців, між ними й колишні творці футуризму — Северіні, Карра, Тоцці, Прамполіні — щоб лиш згадати найважливіших... Вони ввели існували з малярства приналежність, а те, що в їхніх творах здається найсміливішою фантазією, є вислідом калькуляції, де все передбачене й обдумане.“

До цих рядків з монографії я додав був коментар, який і досі актуальний: „Перед нашим мистецтвом, хоч і у вузьких рамках, стоять подібні проблеми духового перетворення і переродження наших старих духових цінностей. Шлях цей може йти лиш туди, куди пішли італійські мистці: використання минулого на базі свідомого прийняття й усвідомлених стилів нашої доби“.

Отож, Холодний пішов подібним шляхом, яким пішли й майстри тогочасного італійського мистецтва — не копіюючи, а далі розвиваючи притаманні своєму народові форми.

Уважний читач певно зверне тут увагу на те, що в цій статті я розмежую понятиями „сакральний“ і „релігійний“. Між цими двома поняттями існує кардинальна різни-

ця: мистецтво сакральне тісно пов'язане з вимогами даного обряду і не допускає самовільних змін, тоді як до малярства релігійного належать будьякі твори з релігійним змістом. Отак в іконах недопускальні, наприклад, такі характерні для готично-латинських церков суперечні з Євангелієм зображення, як зміна в сцені Благовіщення архистратига Гавриїла з жезлом — дівчиною з квіткою перед св. Марією з розпущеним волоссям, або ж здеформовані але зрозумілім експресіонізмом обличчя Христа і святих, часто з дикими тваринними рисами. Тут владики наших церков у диспосі слухно вимагають потрібної дисципліни і культури, які мають виявляти незмінну красу і велич нашого обряду.

Мистці цього типу іконографії слухно називаються „неовізантиністами“. Проте, що назву прикладають також до т. зв. „бойчуків“, які в силу політичних і інших вимог перебрали методи ікононого малярства, поширивши його на тематику нерелігійну. Від іконографії вони взяли передусім ритміку ліній і форм, суцільність композиції, рідше декоративне розміщення кольорів на точно окреслених площках тощо. Відмінні від них є мистці, які тільки частинно приймають традицію, мішаючи її найчастіше з експресіонізмом. Їх слухно називають „псевдовізантиністами“. Їхні ж твори рідко коли допускають до церков, як негигієні для нашого обряду, що має вироблені національні форми мистецтва, до модерного включно. Такий виниклий критик, як Євген Блакитний, у своїй доповіді на відкритті виставки Петра Холодного в УВАН у Нью Йорку 2 травня 1963 р. (доповідь була цілестю надрукована в „Свободі“) слухно писав, що це Фіхте казав, що „вселюдське твориться через національне“. „Творчість Холодного, писав Блакитний, як і творчість його батька, Юрія Нарбута,

братів Кричевських, — це безперервне змагання за світве признание українського мистецтва. На жаль, чимало наших сучасних модерністів, особливо молодших, не розуміють, що їх запозичений з чужих мистецьких базарів модернізм є наслідком їхньої провінціальності. У Холодного цього немає.“

Пишучи про монументального типу мистецтво Холодного, я ніяк не забуваю того, що він був активний і мав не менші досягнення і в інших ділянках малярства. Він постійно творив у ділянках красовиду, мертвої натури (особливо квітів), портрету, фігуральних композицій у стилях від реалістичного до абстрактного. Зокрема можна згадати його замилування в ентомології, де він був справді експертним комахознавцем, розмалюючи свої сюжети не раз у стократні побільшеннях. Розглядаючи з метою організації майбутньої виставки по смертну спадщину мистця, я натрапив на низку завершених і ще більше тільки початків картин, у тому чимало повно чл півабстрактних, які показували справді широкий діапазон його творчої лабораторії. Ця виставка, яку планує влаштувати Український Музей у Нью Йорку, покаже все багатство і різноманітність творчих проблем мистця в творчості станкового малярства та відповідних фото з його настінних творів у храмах Америки й Європи.

Мистецька творчість Петра Холодного-молодшого була й є доказом живучості українського мистецтва, його ідей і сили української культури. Сталінські культуртрегери могли знищити у Львівському Музеї половину мистецької спадщини його батька, Петра Івановича Холодного, але його син нехитно продовжував почату ним дорогу виходу українського мистецтва на широкі шляхи мистецтва світового.

Святослав Гордіанський

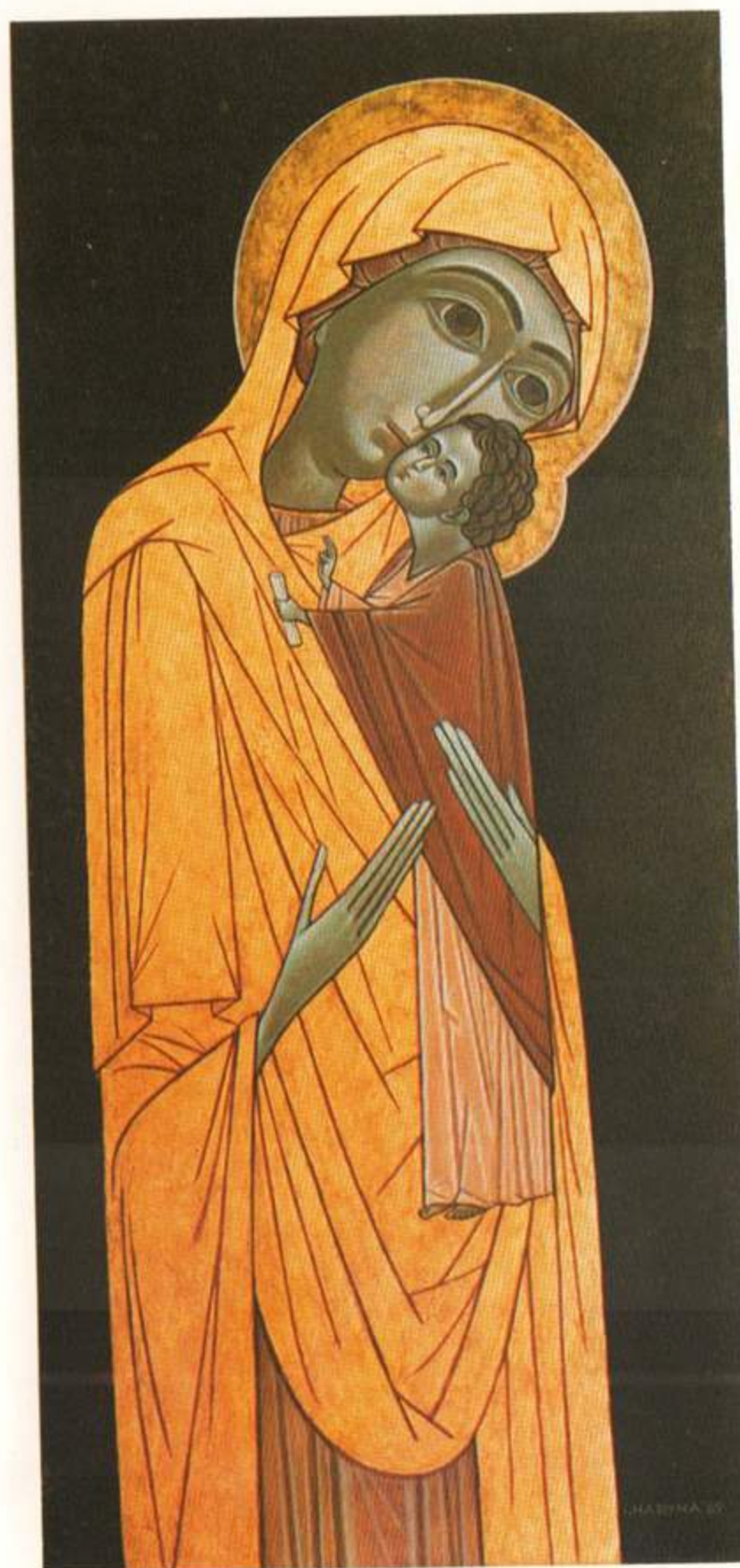
Андрій Харина: Краєвид.

A. Charyna: Landscape.

Аня Фаріон: Торсо — білий мрамур, 1989—1990 р.,
45×18×18 см.

Anya Fariion: Draped torso — white carrara marble,
1989—1990, 45×18×18 cms.

Андрій Харина: Ікона — темпера.

„НОТАТКИ З МИСТЕЦТВА“, ЯК ЯВИЩЕ В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ

ПЕРЕГОРТАЮЧИ сторінки 29 числа журналу „Нотатки з мистецтва“, щойно виданого друком, є підстави висловити деякі думки з приводу згаданого щорічника в цілому.

Передусім хотілося б відзначити, що вже самий факт видання україномовного мистецького журналу протягом трьох десятиліть поза межами України є вагомим і унікальним явищем в українському мистецькому житті та мистецтвознавстві.

Від часу свого виникнення в 1963 році в Філадельфії (ЗСА), журнал був і являється собою й на сьогодні найбільш солідним та найбільш поліграфічно досконалим періодичним мистецьким виданням в діаспорі.

Не викликає сумніву, що журнал користується успіхом у мистців та шанувальників мистецтва. Він завоював собі визнання не лише в З'єдинених Штатах Америки, де постійно видається, але й у Канаді, Західній Європі, Південній Америці та Австралії.

Журнал об'єднав навколо себе поважний гурт мистців і мистецтвознавців. Обсяг статті не дозволяє згадати всіх, хто своєю працею й публікаціями сприяли його розвитку й успіхові. Але пошлемося, для прикладу, хоча б на деякі імена авторів найбільш ґрунтовних статей, як також на імена найбільш активних співробітників журналу.

Окремі з них, як Петро Мегик — ініціатор і незмінний головний редактор журналу, Петро Андрусів, Михайло Дмитренко, Василь Дорошенко, Степан Рожок, Марія Струтинська, Володимир Шиприкевич, зробили свій внесок у його діяльність головно як члени редколегії. Інші, як Євген Бла-

китний, Святослав Гординський, Всеволод Кармазин-Каковський, Іван Кейван, Остап Тарнавський, активно співпрацювали з цим журналом як автори статей. Особливо довготривало й плідно співпрацює з журналом Володимир Попович — автор численних ґрунтовних монографічних статей про творчість українських мистців, який часом підписує свої статті псевдонімом „В. Ладжинський“.

На історії виникнення журналу немає, очевидно, потреби детально зупинятися, оскільки це питання висвітлене в статтях „Десяте“ Василя Дорошенка та „Оглянувшись назад“ Володимира Шиприкевича, вміщених відповідно в 10 та 25 числах „Нотаток з мистецтва“.

Журнал сприяє популяризації українських мистців у діаспорі, подаючи огляди їхньої творчості, статті про окремих мистців та репродукуючи твори не лише знах, а й початкуючих авторів.

Переважна більшість статей як вищезгаданих мистців і мистецтвознавців, так і таких авторів як Любомир Кузьма, Павло Лопата, Мирослав Скала-Старицький та Остап Тарнавський, присвячена пам'яті вже померлих знаних майстрів, зокрема Михайла Андрійка-Нечитайла, Олександра Архипенка, Дам'яна Горняткевича, Олекси Гриценка, Софії Зарицької-Омельченко, Михайла Кміта, Павла Ковжуна, Бориса Крюкова, Софії Левицької, Роберта Лісовського, Петра Омельченка, Василя Хмелюка, Віктора Цимбала.

Час від часу в журналі подається також характеристика творчості мистців сучасників, як Якова Гніздовського (стаття 1983 року), Михайла Дмитренка, Марії Дольницької (стаття 1970 року), Юрія Кульчицького, Петра Мегика та ін.

A. Charyna: Icon — tempera.

Заслужують на увагу й публікації про мистців, які жили й працювали в Україні, зокрема про Амвросія Ждаку (автор Всеволод Кармазин-Каковський), Федора Кричевського (автор Євген Блакитний), Олександра Новаківського (автор Дам'ян Горнякєвич).

Загалом переважна більшість поданих в „Нотатках з мистецтва“ монографічних публікацій сприяє заповненню певних прогалин в українському мистецтвознавстві, знайомлячи широкого читача, як також і фахівців, з творчістю тих українських мистців, діяльність яких в підсовєтській Україні замовчується або перекучується з політичних мотивів.

Журнал робить корисний внесок в українське мистецтвознавство систематично публікуючи статті та матеріали (зокрема таких авторів як Якова Гніздовського, Святослава Гордиńskiego, Оксани Лукашевич-Полон, Петра Палашевського, Лавра Полонна, Володимира Поповича, Ірини Твердохліб), що характеризують виражальні засоби та різновиди українського мистецтва, як архітектура, малярство, графічне мистецтво, скульптура, народне й ужиткове мистецтво.

Особливий інтерес і цінність являють статті, що порушують такі кардинальні питання мистецтва, як мистецьке пізнання світу, свобода творчості, шукання в мистецтві пов'язаність мистця з національною культурою.

Журнал став трибуною, з якої відстоюється розуміння мистецтва як вияву творчої індивідуальності мистця, а вільний вияв у творчості розглядається, як основна передумова розвитку мистецтва. Тобто послідовно відстоює концепції, проти яких в підсовєтській Україні протром десятиліть велася активна боротьба.

Вміщені в журнал публікації порушують питання про ролі мистецтва в житті нації та про критерії оцінки творчості самого мистця і його місце в суспільстві.

Активно відстоюється концепція пов'язаності мистця з культурою свого народу. На-

голушується на обов'язкові мистця творити з думкою про потреби культури свого народу, глибоко вивчати народні традиції, як живу силу, що дозволяє розвинути свою власну духову вагість.

Велика увага приділяється визначенню національної самобутності українського мистецтва, як вияву духової культури нації. Відстоюється концепція об'єктивного висвітлення історії українського мистецтва, базованої на історичних фактах, без замовчування імен і творів, без перекучення явищ і подій, як це часто має місце в підсовєтській Україні. Відстоюється концепція показу творчості українських мистців у діяспорі, як невід'ємної й інтегральної частини національного мистецтва.

Під цим кутом зору журнал висвітлює художнє життя не лише в діяспорі, а й відкується на діяльність мистців в Україні, зокрема в підсовєтській.

Оглядові статті таких авторів, як Петро Андрусів („Огляд українського мистецького життя в ЗСА“), Святослав Гордиський („На переломі“), Петро Мегик („За культурне обличчя“), Олександра Повстенко („З рідним народом — до вершин рідного мистецтва“) — являють безперечний інтерес для широкого кола читачів.

Як за концепцією викладу, так і за переконливістю аргументації привертають увагу такі статті загально-теоретичного або суто мистецького плану, як „Національне та інтернаціональне в мистецтві“ й „Сучасні течії в архітектурі“ Євгена Блакитного, „Проблема нашого церковного будівництва в ЗСА“ Євгена Гринишина, „Розуміння українського стилю“ Василя Кричевського, „До джерел“ Петра Мегика, „Може до церкви — на вечерю“ Петра Палашевського, „Нео-візантиністи і псевдо-візантиністи в українському іконописному малярстві“ Володимира Поповича, „Що виляє нам живопис“ та „Мистецтво і традиція“ Степана Рожка.

Журнал збагачує українське мистецтвознавство цінним фактичним матеріалом, який мистять не лише статті, а й такі по-

стійні розділи журналу, як „Мистецька хроніка“ та „Огляд графічних оформлень українських книжкових видань“.

Корисним для дослідників мистецтва фактичним матеріалом являються також подані в журналі репродукції творів українських мистців, зокрема в кольорі.

Окремої згадки заслуговує справді подвижницька робота редакційної колегії „Нотаток з мистецтва“, яка забезпечує видання журналу в специфічних, малосприятливих умовах, без сталого бюджету, головне добровільній приватній грошовій підтримці з боку окремих мистців та шанувальників мистецтва.

Постійний брак коштів обумовлює необхідність працювати на громадських засадах, як також унеможливило виплату гонорару авторам за опубліковані статті.

Обов'язки членів редколегії „Нотаток з мистецтва“ не обмежуються загальнопри-

йнятими вимогами щодо забезпечення публікації чергового числа журналу. Вони включають також навантаження пов'язані з вирішенням суто технічних питань друку й розповсюдження журналу, регулярним висвітленням діяльності Української Мистецької Студії в Філадельфії, виданням „Книги творчості українських мистців поза Батьківщиною“ тощо.

Головною настановою редколегії залишається постійно дбати, попри всі труднощі, про поліпшення фахового й поліграфічного рівня кожного наступного числа журналу.

Завдяки цій самовідданій і безкорисній праці групи мистців-ентузіастів, яка безперечно заслуговує на пошану, українська культура збагатилася корисним періодичним виданням, яке є всі підстави оцінити, як важливий внесок у розвиток українського мистецтва і мистецтвознавства.

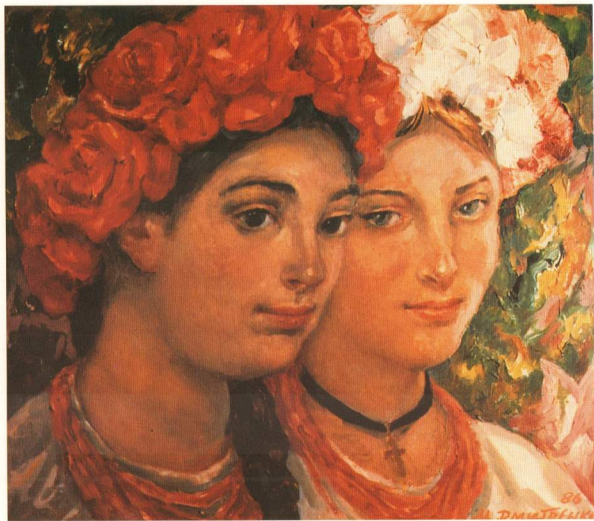
Юрій Турченко,
доктор мистецтвознавства, професор

Серпень 1990 р., Франція

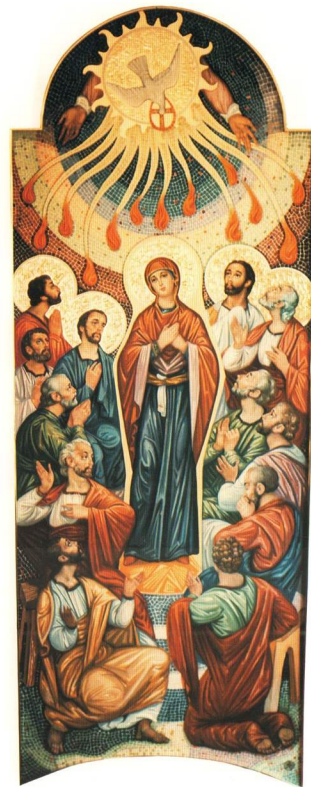
Модест Сосенко (1875—1920): Церква в Підберізцях коло Львова.

M. Sosenko (1875—1920): Church in Pidberizts village near Lviv, Western Ukraine.

Михайло Дмитренко: Уквігчані дівчата — олія,
1986 р.

M. Dmytrenko: Decorated girls — oil,
1986.

Михайло Дмитренко: П'ятидесятниця.

M. Dmytrenko: Pentecost.

(1905 Доксин, Волинь — 1952 Білогорща, Зах. Україна)

Дого Екцелен
ційо Митрополи
та Кир Андрея Гр
Шептицького
Загальні Збори Українського Мистець-
кого Гуртка „Спокій” іменують Першим
Почесним Членом Гуртка за великі заслу-
ги положені для Українського Мистецтва

Варшава року Божого 1936 дня 20 березня

Голова

Управа Гуртка

Секретар

Ніл Хасевич (1905—1952): Грамота на пергаменті — туш.

N. Chasewych (1905—1952): Diploma on parchment — ink.

ДОЛЯ діячів культури нерозривно зв'язана з долею свого народу. Коли нарід має власну державу—тоді його культура може всесторонньо розвиватися, а творчі одиниці мають можливість повного і свобідного розвитку своїх талантів та залишити по собі в народній пошані більшу чи меншу творчість. В недержавних народів усе є незвичайно скомпльковане. Діячі культури натрапляють на всілякі численні труднощі, почавши від шкільної лавки (здебільша чужої школи!), аж до кінця життя, а навіть і після смерті, бо, без власних архівів та музеїв, сліди по них пропадають часто безповоротно, а доходить і до такого, що їх твори по-вандальськи нищать (як це було з „акцією Любчика“ у Львівському музеї в 1952 р.).

Діячі культури не можуть творити незалежно від ситуації, в якій знаходиться їх нарід. Вони нерідко присвячують свою діяльність і то зі шкодою для особистого росту, для найконтрастніших потреб народу, в ділянках, в яких повинні б працювати інші спеціалісти, але тому, що таких спеціалістів немає, вони вважали своїм обов'язком їх заступити.

Для прикладу можна назвати двох мистців — Василя Г. Кричевського й Олену Кульчицьку, яким приходилося працювати і в маларстві, і в графіці, і в ужитковому мистецтві та й у педагогічній діяльності, бо тоді була така потреба.

Подібно було і з Хасевичем. Під час Другої світової війни, коли українцям довелося боронитися одночасно проти німецьких наїздників і проти московських окупантів, Н. Хасевич, хоч сам інвалід, вступив до лав

УПА, щоб своєю мистецькою працею служити для її потреб у видавничій та пропагандивній роботі.

Хоча ще живуть на Заході товариші Хасевича, то про нього написано незвичайно мало, не збереглася документація про його мистецьку творчість, немає його особистих фотографій ні фотографій його творів. Не відомо також, чи на рідних землях, через воєнні й повоєнні репресії, збереглися мистецькі твори Хасевича. Лише кілька по-жовквлях передпросинних каталогів виставок та деякі підпільні матеріали УПА дають фрагментарний образ про творчість мистця. Це, що вдалося отримати на Заході, представлено в гарно виданому альбомі „Графіка в бункрах УПА“, надрукованому у Філадельфії в 1952 році.

Ніл Хасевич народився в 1905 році в селі Доксин, повіт Костошль, на пограниччі Волині й Полісся в незаможній родині. Його батько був дякомом. На 8-му році життя сталося велике нещастя — їдучи возом зо своєю мамою до містечка, віз понав під поїзд, матір загинула, а Ніл утратив одну ногу. Інвалідство та важкі роки Першої світової війни не сприяли нормальній і регулярній освіті хлопця. В 1925 році Хасевич прибув до Варшави і там удалося йому стати студентом Академії Мистецтв у 1926 році. Мистець Петро Мегик, який студював тоді у Варшаві, так згадує про Хасевича:

„... невеликого росту, бідо вдягнений хлопчина, з палицею в руці, бо замість лівої ноги — дерев'яна, закінчена грубим папиком, примітивна, власної роботи, протеза... Пильно вчиться і неймовірно матеріально бідує. З дому від батька не одержує нічого, бо там не менша біда...”

В Академії Хасевич учився на відділах малювання і графіки (у проф. В. Скоциляса; а в проф. Бонавентури Ленарта проробив праці над буквою і книгознавством). А крім цього завершив він ще й матуральні курси й дістав свідоцтво закінчення середньої школи, необхідне для повних прав в Академії. Студії закінчив 1932 року, одержавши диплом учителя рисунків, що давав йому право вчителювати в середніх школах. Але — Хасевич не дістав посади вчителя рисунків через своє каліцтво і залишився у Варшаві, де заробляв на скромне життя портретами та дрібною графікою. З вибухом Другої світової війни мистецтво вертається до рідного села.

У Варшаві перебував невеликий гурток українських мистців і студентів Академії, які заснували товариство „Спокій“ (Андрю-

сів Петро, Васківський Вячеслав, Гаврилюк В., Дричик Степан, Дунавський Дмитро, Зварич Василь, Кабайда Галина, Кирилюк Артемій, Ковалевська Леся, Кузьмович Теофіл, Курах Іван, Мариняк Ольга, Маслов Леонід, Мегик Петро, Миць Юрій, Омельченко Петро, Пазюк Юрій, Побулавець Володимир, Тимошенко Сергій і Олександр, Тищенко Наталія, Трохимчук Юрій, Хасевич Ніл, Холодний Петро (мол.), Шапківський Олекса, Щербак Микола). Гурток „Спокій“ влаштував щоріку у Варшаві збірні виставки праць своїх членів, часом ці виставки показували й на Волині (2 рази), звідки походила більшість членів гуртка. Хасевич брав участь у цих всіх виставках у роках 1927—1937, а критика зачисляла його до трьох найздібніших мистців (разом з П. Холодним і П. Мегиком). З каталогу

Ніл Хасевич з товаришами (Варшава): зліва направо — П. Мегик, Н. Хасевич, В. Монкевич, М. Щербак.

N. Chasewych with colleagues (Warsaw): from left to right: P. Mhych, N. Chasewych, V. Monkevych, M. Szerbak.

Ніл Хасевич з товаришами (1930-ті роки): справа надто — Н. Хасевич, П. Кіршовскі (болгарин), В. Монкевич, М. Щербак, Д. Дунавський.

N. Chasewych with colleagues — from right to left: N. Chasewych, P. Kirchowski, V. Monkevych, M. Szerbak, D. Dunajewskij.

V-ої виставки „Спокою“ у Варшаві (червень 1931) довідуємося про тематику праць Хасевича. Він виставив 13 олій та один рисунок олівцем. Олії: Композиція, Прання, Автопортрет, Волинь, Ховзанка, Портрет, Мертва природа, Зимовий етюд, Портрет пана С-ого, Літні етюд, Рибакі, Голова, Нарис до композиції.

Крім його участі у виставках „Спокою“ у Варшаві і на Волині, Хасевич послав свої твори на загально-українські виставки до Львова та закордон. (Виставка Українського Товариства Прихильників Мистецтва в залах НТШ у Львові — 1933 р., IV виставка АНУМ у Львові — 1933 р., Виставка української графіки — Берлін і Прага — 1933 р., Ретроспективна виставка українського мистецтва в Українському Національному Музеї у Львові — 1935 р., Виставка української графіки Рим — 1938 року і Виставка Спільки Праці Українського

Образотворчого Мистецтва у Львові 1942 року). Хасевич взяв також участь у Міжнародних виставках дереворитів у Варшаві, Чикаго і в Л'юс Анджелес.

Хронологічно можна поділити творчість Хасевича на два періоди — перший варшавський (1927—1939), другий — волинський (1939—?), в ньому праця у підпіллі в УПА, почавши від 1943 р.

В першому періоді мистецтво проявлявся в малюванні і в графіці, в другому — лише в графіці.

Малювальні праці він виконував у техніці олій і темпері, а за темі йому служили — портрети, волинські красавиці та сцени з сільського життя, які він малював під час своїх поїздок на Волинь, чи навіть з пам'яті у Варшаві. В графіці він послуговувався майже виключно дереворитами, були це екслібриси, видавничі знаки, заставки та

ініціали до книжок, грамоти. Тому, що на графічні праці було більше замовлень, ніж на малюнки, він переходив поступово шораз більше до графіки. Його екслібриси мали успіх як між українцями, так і між поляками, а на Міжнародній виставці 1936 року у Варшаві його 3 екслібриси здобули третю нагороду. Любов до книжки і до гарного шрифту виніс він з рідної хати, де міг оглядати старі кириличні друки книг батька-диякона. Будучи студентом, він вишукував у волинських церквах старі рукописні книги і вивчав з них українське кириличне письмо. І коли, наприклад, треба було виготовити пам'яткову грамоту почесного членства гуртка „Спокій“ митрополитові А. Шептицькому, то це зробив Ніл Хасевич.

В 1939 р. „Спокій“ видав монографію про екслібриси Ніла Хасевича (два окремі видання — одне українською і французькою мовами, друге українською і польською мовами). Наклад видання малий — 200 примірників, а що незабаром вибухла війна, то книжка не розійшлася і сьогодні вона є величезною рідкістю (майже повний наклад пропав у Варшаві).

З вибухом війни, Ніл Хасевич виїжджає осінню 1939 р. на Волинь до рідного села. В 1942 р. він вислав на велику збірну виставку до Львова Портрет брата, одну темперу („Спїть, хлопці, спїть“) і 13 екслібрисів.

В 1943 році німецька карна експедиція спалила на Волині ряд сіл, а між ними та-

Н. Хасевич (1905—1952): Пра́ння — о́лія.

N. Chashevych (1905—1952): Washday — oil.

Н. Хасевич (1905—1952): Дереворит.

N. Chashevych (1905—1952): Woodcut.

Н. Хасевич (1905—1952): Дереворит.

N. Chashevych (1905—1952): Woodcut.

кож Дюкени. Рятуючись від німців, Хасевич, разом з іншими молодими товаришами, переходить у підпілля, вступає до УПА.

В підпіллі проходить останній етап творчості мистця, про який, на жаль, знаємо дуже мало. Він, під псевдом Бей-Зот, працював у відділі преси й пропаганди, оформлюючи летючки, листівки, підпільні видання, гумористичні ілюстрації, переважно в техніці деревориту й лінориту, або ілюстрації тушем. І серед скрайньо непригожих для мистецької творчості обставин, він не лише багато працює творчо, але веде ще й мистецьку школу. Його учні Артем, Свирид і Мирон осягнули відносно високий рівень графічного мистецтва.

Зі згаданої вже монографічної публікації „Графіка в бундрах УПА“ знаємо понад 20 ілюстрацій та кілька проєктів хрестів бойової заслуги, виконаних в роках 1948—1950 і це є одиниці праці, які збереглися бодай у репродукціях з підпільної творчості мистця. Є це листівки-кличі ОУН, ілюстрації до альманаха „Волинь у боротьбі“, портрет командира УПА, листівки про життя селян у колгоспах, та карикатури на радянські порядки. Пропагандивні листівки були дуже популярні, їх використовувано в багатьох підпільних друках і публікаціях, вони були промовисті, бо їх автор сам перебував серед повстанців і бачив на власні очі їхню боротьбу з ворогом та щоденне життя.

Його останніми, відомими нам працями, були проекти хрестів бойових заслуг і медалей, які він виготовив разом зі своїм учнем Свиридом, і вислав їх разом із супровідним листом у квітні 1950 року до Головної Команди УПА. Від цього часу не було вісток ні про творчість Хасевича, ні про його даліше життя. Загинув він 5 березня 1952 року, разом із Командиром УПА генералом Тарасом Чупринкою, під час наскоку загону КГВ на кривку в Білгородці. Не виключене, що хтось з його товаришів передав вістку про нього його землякам і може колись довідаємося про останні роки життя мистця.

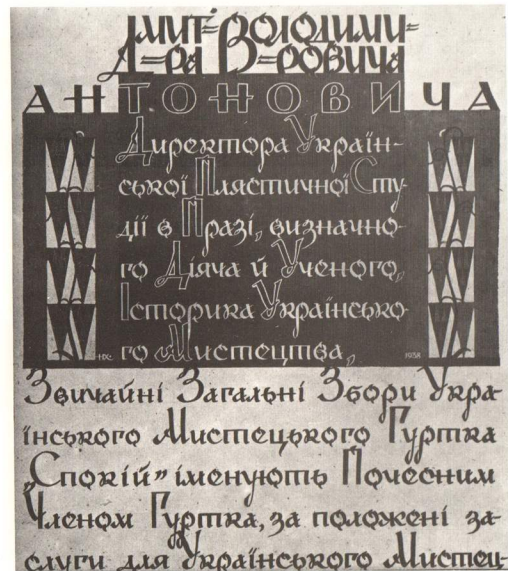
Ніл Хасевич (1905—1952): Вишкіл новобранців — дереворит.

Згідно з доступними відомостями й працями знаємо, що Хасевич виріс на найкращого творця чистої української букви, на підставі стародруків і попередніх досягнень в дільниці букви Юрієм Нарбутом (примітка складача).

Щербата доля знищила мистця і його мистецьку творчість, але пам'ять про Н. Хасевича — як про людину, патріота, талановитого мистця, відважного підпільника та керівника підпільної мистецької школи — повинна залишитися серед нас, а коли настануть б кращі часи, то треба було б розшукати його твори і написати монографію про нього.

В. Ладжинський

N. Chasewych (1905—1952): Training of recruits — woodcut.

Ніл Хасевич (1905—1952): Грамота.

N. Chasewych (1905—1952): Charter.

Ніл Хасевич (1905—1952): Дереворити.

N. Chasevych (1905—1952): Woodcuts.

Ніл Хасевич (1905—1952): Дереворити.

N. Chasevych (1905—1952): Woodcuts.

Петро Капшученко: Гнів — теракота, 43 см.

P. Kapschutschenko: Anger — terra-cotta, 43 cm.

ДЕВ'ЯТДЕСЯТИЛІТТЯ МАЕСТРА ПЕТРА МЕГИКА*

ВІТАЮЧИ з дев'ятдесятиліттям достойного й дорогого нам всім маистра, професора, редактора й товариша Петра Мегика, висловлюємо нашу велику радість, що можемо побажати шановному ювілятові многих літ, кріпкого здоров'я і щоб дожив часу, коли Україна буде вільна.

Петро Мегик народився 24-го червня 1899 року на Буковині. Середню освіту закінчив у Кам'янці Подільському в 1920 р. А мистецьку освіту в Академії Мистецтв у Варшаві (Польща), в часі від 1921 до 1928 р.

Був учителем рисунків, моделювання та історії мистецтва в мистецько-промисловій (ювелірній) та столярсько-будівельній школах у Варшаві від 1928 до 1944 р.

Говорити про шановного ювілята мистця Петра Мегика є важко, щоб могли хоч частинно схопити його таким, яким він є, бо один родиться на протязі дев'ятдесяти років, тому рідко можна стрінути, навіть, подібного до нього. Є люди, які старіються фізично й духово, проте наш ювіляр зовсім не хоче старітися фізично, а духово він вічно молодий.

Молодий юнак, котрому на ім'я Петро Мегик, не був пересічним юнаком, бо в ньому вже тоді палав вогонь, котрий спалював недбалство й лінивість, але загривав до науки, що дає можливість пізнати життя людини, та ціль її існування на цьому світі.

Час, у якому Бог покликав до життя Петра Мегика, був оповитий бурєю двох світових воєн, тому його фізичне життя стало твердою школою для його власного існу-

* Слово, виголошене на відкритті ювілейної виставки з нагоди 90-річчя мистця.

вання, але пройшовши її він набув великий життєвий досвід, котрий є неможливо осягнути у жодній школі, чи університеті. Ступаючи на життєво-духовий шлях, котрий провадить у мистецький світ, що вимагає від адепта великої посвяти, багато труду і стійкості, щоб могли спинатися по шаблях мистецької драбини. Тому треба подивляти Петра Мегика, що вибрав такий важкий шлях, яким є живописне мистецтво в часі, в якому не мав найменших засобів до життя, живучи в чужій державі, без знання мови та ще у великому місті. І саме тут Петро Мегик може бути прикладом, що всі труднощі можна побороти, якщо Богом даний талант є у повні використаний. Стійкість, сильна воля, бажання осягнути намічену ціль і наполеглива праця над собою є запорукою до осягнення наміченої мети.

Коли поглянути на діяльність Петра Мегика, то побачимо, що він уповні використав дані йому таланти не для своєї користі, але для духового росту свого народу. Але в заплату, напевно прийде час, коли буде могли сміло повторити слова за свангельським слугою, сказані в притчі про таланти: „Пане п'ять талантів ти передав мені ось других п'ять талантів я ними прирідвав.“

Петро Мегик як мистец є індивідуалом у підході до мистецтва, та розумінно живописної картини. В його картинах нема перевантаження, ані порожнечі, проте є тільки те, що є кінцеве, а це є основою доброї картини. Колорит у його картинах є дуже добре зрівноважений, тому існує відсутність різкого тону, чи дуже м'якого кольору. Найбільше специфічно виявляє себе й своє розуміння та ціль живопису, як мистець Петро Мегик у натюрмортах. Тут він відкривав нам український духовий світ,

не тільки тим, що вживас український килим, чи українську вазу, або хрест, чи свічник, але тим, як він розставляє ці предмети, з якою ціллю і чому? Очевидно, можна читати його картини по різному, проте ми читасмо його картини дуже позитивно не тільки тому, що нам його картини подобаються, але тому, що Петро Мегик звертає нашу увагу на український нарід, його духову культуру, естетику та його відмінність від інших народів. Історія живопису є довжелезна й прегарата, але ледви, чи можна б знайти хоч подібну картину до Мегинського натюрморту. І саме тим Петро Мегик підкреслює та виявляє індивідуальність українського народу, та його духову культуру. Хоч інколи ми може цього не помічати, або не відомі цього, проте живописець у повні знає чому він так змальовує картину, але ми повинні б вміти читати, щоб пізнати її суть. Також, не відомим є те, що Петро Мегик виявляє нам своїм живописом, що він ставить себе на друге місце, бо на першому він ставить український нарід. Зараз у зматеріалізованому світі, можна б сказати, що не багато з таких людей, щоб добровільно ставили себе на друге місце, тим більше, коли говорити про мистців.

В мой духовій галерії є вміщені три статі нашого століття, котрі вже відійшли у вічність, але духово вони залишилися між нами, а для мене особисто вони стали піонерами в дослідках духового українського „я“, котре виявили у своїх живописних працях, це Георгій Нарбут, Михайло Бойчук та Василь Григорович Кричевський. Вони поставили нам перед очі духове українське „я“, котре витягнули з надра української духової скарбниці на денне світло. До згаданих піонерів нашого століття, що виявили нам духове українське „я“ можна б сміло зачислити й Петра Дем'яновича Мегика бо в нашій оцінці він ним також є.

Накреслити хоч би маленьку сільветку Петра Дем'яновича, як професора й редактора об'єктивно неможливо, бо він є надто близько нас часом і простором, тому спробуємо побіжно накреслити його щоденне „я“.

Того ж, ми всі українці емігранти Другої світової війни залишаючи своєю батьківщину взяли зо собою нам Богом призначений духовний хрест, бо ми є членами розп'ятої України, тому ми є зобов'язані нести гідно тягар духового хреста. Але з бігом часу багато з нас увільнялися від цього тягару, і зажили більш спокійним життям як вільні люди, проте наш шанований ювілянт ніколи не звільнив себе від тягару терплячої України, але ще збільшив свій тягар, бо часто повторяє слова обвинувачення себе за те, що він зробив помилку залишаючи свою рідну землю — твердячи, що Україна йому цього ніколи не простить. І тут треба ствердити, що Петро Дем'янович несе тягар переслідуваної України достойно й гідно, як також виявляє велику любов до неї ділом і поступованням.

Як професор Петро Мегик сівав зерно набутого знання і великого життєвого досвіду, перше між чужою молоддю, котра належно оцінила його віддану працю для неї. На цьому пості він вистояв іспаднадцять років, аж до часу поки не опустив школу, щоб захоронити своє життя. І також понад 25 років присвятив свій час і труд для української молоді в Українській Мистецькій Студії у Філадельфії не тільки як професор, але також, як директор і адміністратор цієї Студії. Нас часто переслідуює думка своїм підшептом, що дуже велика шкода є, що проф. Мегик немав змоги вчити українську молодь в Україні, котра напевно вміла б належно оцінити його цінний труд для неї. Українська молодь в Америці є відірвана від українського духового ґрунту, тому більшість молоді не є спроможна пізнати і зрозуміти українську духову вартість. Не є нашою ціллю шукати де є захована вина байдужости нашої молоді до українськості, але можемо тільки сказати, що найбільшим лихом, що розкладає духовість людини це є добробут і матеріалістично-атеїстична філософія зафарбована модернізмом.

Проф. П. Мегик, як досвідчений педагог, не міг не бачити так само, як і його співробітники і товариші по Мистецькій Студії, як модерна пошесть полює на ум

молодих людей по середніх школах і навіть університетах. Тому, коли українська молодь приходила до Мистецької Студії, то проф. Мегик старався випенити українську духовість, якою являється українське образотворче мистецтво, але якщо це йому не вдавалося, то говорив, пояснював інколи і картів тільки на те, щоб навчити гідно думати, як личить українській молоді щодні нести смолоскип українського „я“.

Петро Мегик як редактор: він є організатором, видавцем і редактором „Книги Творчости Українських Мистців поза Батьківщиною“, та тридцяти чисел „Нотаток з Мистецтва“, що є немалим осягом у виданні так важного матеріалу про українське мистецтво й мистців поза батьківщиною. Це є велика муравлина праця проведена Петром Мегиком, яку зараз неможливо належно оцінити, тільки майбутній час і думачі люди будуть могли правдиво окреслити проведenu редактором Мегиком величезну, важливу і культурну працю.

Назва журналу є дуже скромна: „Нотатки з Мистецтва“, але не менш скромним

є його головний редактор. Є добрі одиниці, котрі допомагають редакторові Мегикові, але головний тягар він несе на своїх плечах сам.

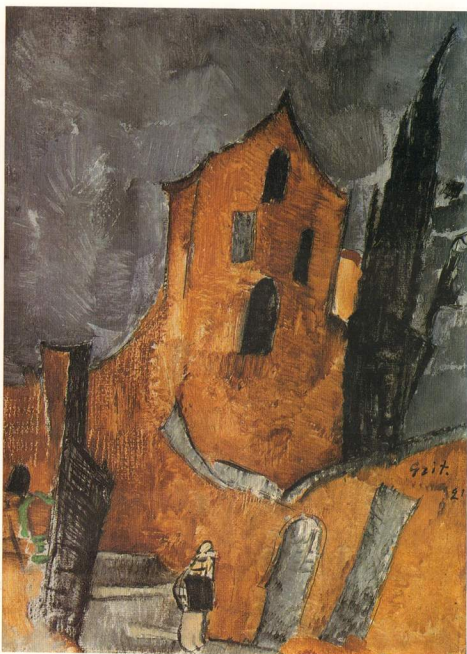
Перше число „Нотатки з Мистецтва“ вийшло у світ 1963 р. з пожертв близьких товаришів мистців Петра Мегика, проте ці пожертви були не вистарчаючими, щоб покрити видатки на журнал, але завдяки чудодійній праці Петра Мегика перше число Нотаток побачило світ. А наступні всі числа „Нотаток“ появиліся не з багато більшим успіхом у матеріальному відношенню, як перше число. Важко хворий, Петро Мегик складав сторінки „Нотаток“ сидючи підпертий у ліжку. Тоді можна було б бачити, що для нього „Нотатки з Мистецтва“ є важливі, як він сам. Може тому, як вдячність за його цінний труд по багатьох країнах світу, бібліотеки і університети знають більше про „Нотатки з Мистецтва“, як українці на поселеннях. Правда, великою заохотою для редактора Мегика є те, що в Україні одержавши „Нотатки з Мистецтва“ передають із рук до рук, як щось дуже цінне й неповторне.

Стефан Рожок

Микола Стратілат: Екслібрис.

M. Stratilat: Ex libris.

Олекса Грищенко (1893—1977): Хата в Греції — олія, 1921 р. 36×27 см. (Колекція галерії Христини Чорпіті).

A. Gritchenko (1893—1977): A house in Greece — oil, 1921, 36×27 cms. (Christina Czopria Gallery Collection).

ВАЛЕНТИН СІМЯНЦЕВ

1950-их роках щасливим збігом обставин Філадельфія стала осідком декількох українських мистців-емігрантів, які зуміли створити активне середовище, в якому окремі мистці могли проявляти свій талант, а в 1963 році відважились видавати свій періодик „Нотатки з Мистецтва“. Цей осередок не був незмінним, одні мистці з часом виїжджали з Філадельфії, інші прибували. В 1975 році прибув з Вашингтону до Філадельфії, скульптор Валентин Сімянцев, який зразу ж активно включився в групу філадельфійських мистців. В минулому році (12 листопада 1989 року), з нагоди 90-ліття найстарших членів цього гуртка, проф. Петра Мегика і скульптора Валентина Сімянцева, українська громада Філадельфії вшанувала їх окремим вечором, пов'язаним з виставкою їхніх праць. Оце буде згадка про одного з ювілятів.

Валентин Сімянцев народився 23 квітня 1899 року в слободі Великий Бурлук на Харківщині. В 1917 році, в році революції, він залишає середню школу і вступає добровольцем в кінну сотню Першого Козацького полку ім. Б. Хмельницького, а потім служить в 1-ім Кіннім полку Чорних Запорожців. Після 1920 року був інтернований у польських таборах, звідки в 1923 році перебрався до Чехословаччини. Там доповнює свою середню освіту і стає студентом Української Господарської Академії в Подєбрадах. В 1928 році кінчає студії, отримує диплом інженера-гідротехніка, яким працює в Чехословаччині до 1945 р. З наближенням фронту виїжджає до Німеччини.

Мистецьке зацікавлення проявляється в нього ще під час студій в Академії. Він

вчає на лекції рисунку проф. С. Мако. Однак праця на хліб насущий не давала можливості присвятити себе мистецтву. Десь в сорокових роках Сімянцев побачив, як один із його колег по праці різьбив казкові фігурки з дерева. Це викликало його зацікавлення і він, взявши кусок липового дерева, сам вирізус фігуру заповоржця і дедалі захоплюється різьбарством; працював у студії скульптора Мирослава Баше.

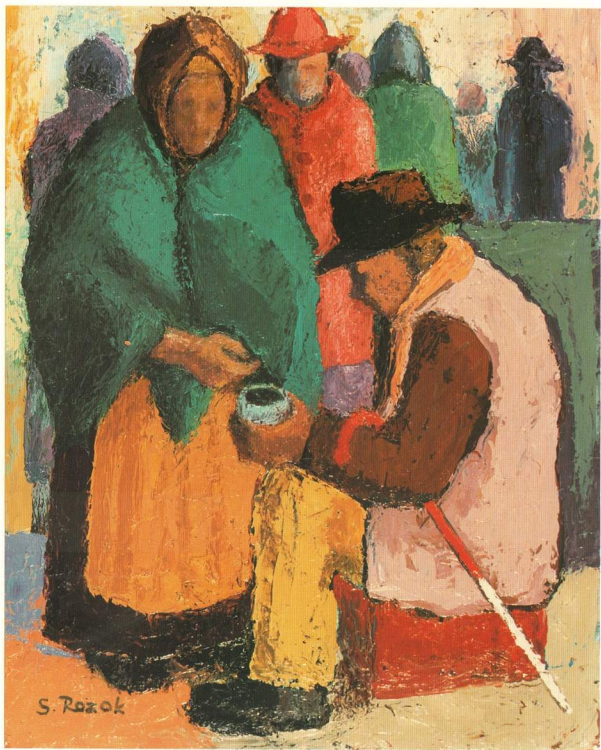
Опинившись по війні в Німеччині, в таборі біженців в Ангсбурзі, він знайомиться там з мистцем М. Шрамченком, архітектором О. Повстенком, скульптором С. Жукотом та скульптором А. Павлосем. Там була zorganizована майстерня, де працювали мистці і виставлялись в німецьких виставках.

В 1949 році мистець прибув до ЗСА і затримався в Ньюарку, там знаходить мистців українців, стає членом Об'єднання Мистців Українців в Америці і бере участь у виставках. В 1957 році Сімянцев переїхав до Вашингтону і там став на працю у Військовому Інституті Патології, де робив моделі частин людського тіла, барельєфи та медалі. Ще в 1957 р. він став членом Ліги Мистців Америки, брав участь у виставках і за виставлені праці дістав 4 нагороди.

Вийшовши на пенсію 1975 р., мистець переїжджає до Філадельфії. Тут працює, як довго може, як скульптор, виконуючи портретні студії — погруддя та медалі.

Як скульптор Сімянцев виконував переважно портретні праці. Серед його праць бачимо погруддя ген. П. Дяченка, А. Штефана, А. Швайцера та інші. Праці В. Сімянцева знаходяться в УВАН в Нью Йорку, в музеї в С. Бавнд Бруку, в Українському Інституті в Нью Йорку та в приватних колекціях.

Володимир Шиприкєвич

Стефан Рожок: Слепець — олія.
(Колекція „Самопоміч“, Філадельфія).

38

S. Rozok: Blind man — oil.
(Collection of Selfcince, Philadelphia).

Леонід Молодожанин: Микола Лисенко — бронза.

Leo Mol: Mykola Lysenko — bronze.

39

Ванда Завадовська-Рожок: Рисунок — олівець, 1990.

M. Zawadowska-Rozok: Drawing — pencil, 1990.

УКРАЇНСЬКІ МЕДАЛІ ЯНІСА СТРУПУЛІСА

У „СПОМИНАХ“ Михайла Грушевського, що з'явилися уперше в світ за багато десятиліть після написання, є згадки про громадських діячів інших народів, що боролися проти царату так, як і українці. В одному місці є зокрема згадка про латвійського лікаря й політика Паула Дауге (1869—1946): „Зробив (...) на нас враження Дауге своєю платформою дня — „демократична республіка“. Се було для нас з Саліковським щось несподіване і незвичайно сміле. Так поволі розгортувались для нас революційні перспективи“.

Долею випадку і Дауге, і Грушевський зійшлися у творчості нашого великого латвійського друга Яніса Струпуліса. Один із кращих медальєрів СРСР, він виконав медаль, присвячену Дауге, у своїй великій серії творів на медичну тематику. Щойно виконана медаль пам'яті Михайла Грушевського увійшла до його української серії.

Яніс Струпуліс (нар. 1949) почав експонуватися з 1971 року. Він брав участь у виставках в Угорщині, Люксембурзі, Японії, Німеччині, Франції та інших країнах. Так само широко коло діячів, над образами яких латвійський мистець працював. Серед них середньовічні європейські астрономи й сучасні письменники, мистці й композитори Відродження й напівлегендарні мудреці, що стояли при початках цивілізацій. Як підкреслював львівський мистецтвозна-

вець Олег Сидор, твори Я. Струпуліса формують „відчуття єдності світової культури, яка лише й може бути сумою розмаїтих національних підрозділів“.

Серед багатьох десятків медалей, що встиг створити талановитий майстер, показну частку займає україніка. *Либонь, перша тут медаль з портретом великого Нарбута, мистецтво якого припало Я. Струпулісові до душі.* За нею пішли медалі з портретами Марка Вовчка, Бориса Тена, Дмитра Павличка, Івана Драча, прекрасна серія, присвячена Шевченкові. Мистець висукує те, що об'єднує людей. На одній із плякеток відомий латвійський скульптор Яніс Тільберг біля свого твору — пам'ятника Тарасові Шевченкові в Петрограді.

І ось медаль, присвячена М. Грушевському, найбільшому історикові Слов'янщини, академікові АН СРСР, президентові УНР. Над його медаллю мистець працював довго, хотів більше знати про нашого вченого, аналізував фотоматеріали. Він прагнув знайти той образ, що показав би М. Грушевського в пору найбільшого розквіту його таланту й був би легко упізнаваний. Цікаво, що написи на медалях мистець щоразу робить мовою культури, до якої належить портретована особа. Прикметно, що напис на медалі з портретом Миколи Гоголя він зробив мовою українською.

У задумах мистця нові медалі, присвячені Михайлові Бойчуків, Миколі Зерову. Побажаймо йому нових успіхів.

Сергій Білокін

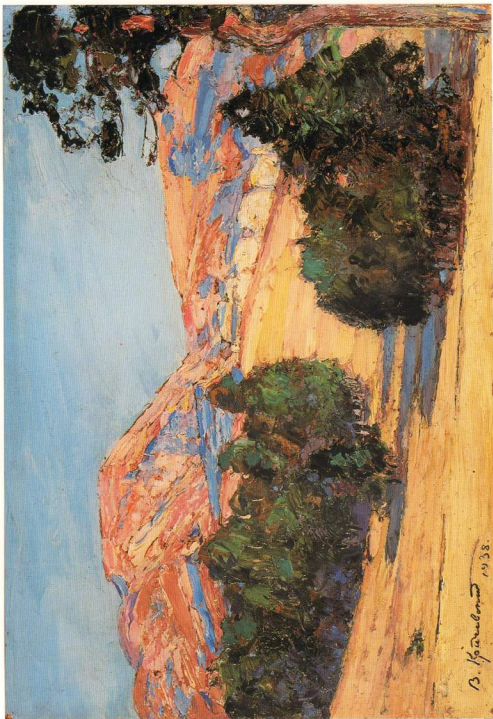
Яніс Струпуліс: Українські медалі.

Yanis Strupulis: Ukrainian medals.

Іван Денисенко: Редактор М. Островерха — олівець.

I. Denysenko: Editor M. Ostraverkha — pencil.

Василь Григорович Кравченко (1872—1952) : Кисловодськ, Будинок № 11, 1938. — М.: Художественная Академия (Коллекція Галереї Християн Чорніта).

В. Н. Кравченко (1872—1952) : Кисловодськ, Будинок № 11, 1938. — М.: Художественная Академия (Коллекція Галереї Християн Чорніта).

З ЖАЛОБНОЇ ХРОНІКИ

Петро Холодний, молодший — портрет мистця в молодшому віці.
P. Chodolny, Junior — Artist in younger age.

ПЕТРО ПЕТРОВИЧ ХОЛОДНИЙ (1902—1990)

24 січня 1990 року, в Глен Спей, стеїт Нью Йорк, ЗСА, помер мистець Петро Холодний, молодший. Відійшов у засвіти, далеко від Української Землі, мистець великої культури, людина глибокого розуміння мистецьких традицій України.

Народився Петро П. Холодний 1902 року в Україні. Вже свідомим юнаком пережив революцію 1917 року, військову освіту отримав за часів існування Української Держави. Після окупації Укра-

їни московською комуністичною владою, опинився в чеській Празі, де розпочав систематичну мистецьку освіту в Українській Студії Пластичного Мистецтва. Після переїзду до Варшави (Польща), 1928 року продовжує професійну освіту в Академії Мистецтв, де згодом стає асистентом, а від 1933 року професором рисунку й малярських технік, зокрема темпері. Як дійсний член „Спокій“ і АНУМ, бере активну участь у виставках і праці тих організацій. Світова війна 1939 року нівечить цікаве життя молодого мистця і по тижнях роках воєнних переживань, переїждить із рідного до ЗСА, де бере активну участь в українському мистецькому житті. Був незвичайно творчий і винахідливий в іконі, де створив велику кількість праць, органічно зв'язаних із давньою традицією української іконографії.

Як графік, залишив багато зразків у техніці деревориту, оформлення книжки й культури української букви.

Похований на історичному цвинтарі в С. Бавид Вруку, Н. Дж. В. Й. П.!

П. М.

+

ІНЖ. СТЕПАН ЧОРНИТА

26. жовтня 1990 року у Філядельфії помер інженер Степан Чорніта, член Кураторії та скарбник Мистецької Фундації ім. Артема Кирилюка. Похований у Філядельфії 1 листопада 1990 року.

Вічна Йому Пам'ять!

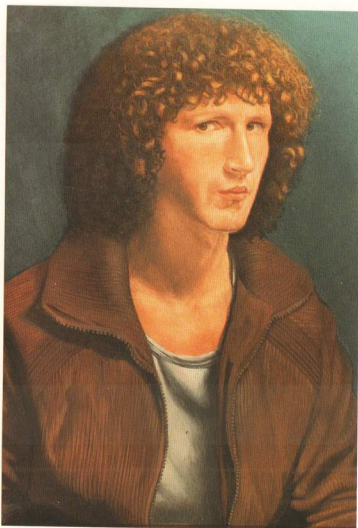
+

МАРКО ЗУБАР (1925—1990)

У Філядельфії 28 листопада 1990 року помер мистець Марко Зубар. Народився він у Дніпропетровську, Україна. Мистецьку освіту здобув у Діссельдорфі, Німеччина та у Принстон університеті, ЗСА. Похований 9 грудня 1990 р. на історичному цвинтарі в С. Бавид Вруку. В. Й. П.!

МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

У НАС

Андрій Харина: Автопортрет.

A. Charyna: Self-portrait.

- Саген Гордієць, мистець з Києва, мав виставку своїх праць, 23 олійні образи, в галерії „Слава“ в Парижі в місяцях вересні й жовтні 1989 року.
- Темістокль Вирста мав виставку своїх праць в приміщенні Української Резиденції в Монреалі в дні 13, 14 і 15 жовтня 1989 року.
- Виставка дереворитів і картин повіяного Якова Гнздовського була в галерії Інституту св. Володимира в Торонто, Онт., в дні 17, 18 і 19 листопада 1989 року.
- Виставка олійних картин Галини Кошарич відбулася в Українському Музею Канади в Саскатуні, Саск., в часі від 17 листопада до 31 грудня 1989 року.
- Катерина Кричеська-Росандич влаштувала виставку своїх праць у галерії ЕКО — Воррен, Міч., від 1 до 31 грудня 1989 року.
- Виставка і продаж картин мистців: Петра Шостака і Ольги Карнавич-Томлінсон відбулася в приміщенні оселі „Київ“ в Овквил біля Торонта, Онт., в дні 9 і 10 грудня 1989 року.
- Виставка 50-и пастелів Христини Головач-Дебарри відбулася в галерії Об'єднання Мистців України Америки в Нью Йорку в часі від 17 до 30 грудня 1989 року.
- Володимир Патик, мистець з України, мав свою першу одноособову виставку образів в Галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації в Торонто, Онт., в часі між 17 і 30 грудня 1989 р.
- Іван Марчук, знаний в Україні маляр-сюрреаліст, мав виставку своїх праць в Українському Музею в Нью Йорку. Виставка була відкрита 16 грудня 1989 року і тривала до 15 січня 1990 року. Виставку відкрила Марія Шуст, директор Музею, а слово про мистця виголосила Стефанія Гнатенко.
- Посмертна виставка творів Валерія Гнатенка (1947—1987) була відкрита в дні 17 лютого 1990 року в Українському Музеї в Нью Йорку. Ця виставка охоплювала 20-річну творчість мистця. Куратором виставки і автором 42-сторінкового каталогу з 11-ма кольоровими та 15-ти чорнобілими репродукціями був д-р Ярослав Лешко, професор Смит Каледжу.
- Володимира Васічко мала виставку своїх картин, влаштовану Об'єднаним Мистцтв України Америки в галерії ОМУ А в Нью Йорку в часі від 25 березня до 1 квітня 1990 року.
- „Дерев'яні храми України“ — пересувна виставка Українського Музею в Нью Йорку — була показана в Українському Освітньо-Культурному Центрі Філадельфії в Абінгтоні в часі від 6 до 29 квітня 1990 року.
- Володимир Макаренко мав виставку 20-ч своїх нановітних образів в Галерії Модерного Мистецтва в Парижі в часі від 6 березня до 14 квітня 1990 року. Каталог виставки не видано.
- Виставка традиційних українських писанок роботи Таті Осадни та картин і рисунків Ани Перейми були показані разом у галерії Мистецького Інституту в Дайтоні, Огайо — від 20 березня до 29 квітня 1990 року.

Яніс Струпуліс: Медаль — бронза, 1990 р.
J. Strupulis: Medal — bronze, 1990.

● Володимир Патик зі Львова мав виставку своїх експресіоністичних малярських праць (пейзажі та портрети), уряджену заходом п. Софії Скрипник, в пластовій доміні в Едмонтоні, Алта., в днях 27, 28 і 29 квітня 1990 р.

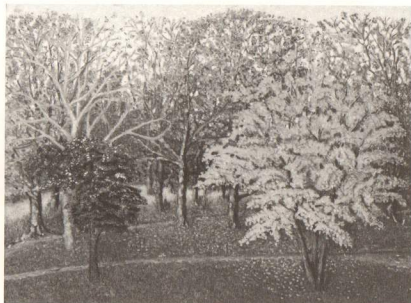
● Ярема Козак мав виставку своїх ікон і краєвидів в Дітроїті в часі від 11 до 25 квітня 1990 р.

● Ретроспективна виставка мистецьких праць Івана Денисенка відбулася від 22 квітня до 2 травня 1990 року в Торонто, Канада, в галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації. Видано картковий, чотирісторіковий каталог із двома чорнобілими репродукціями, українською мовою й короткою біографічною інформацією про мистця англійською мовою. На виставці показано 56 праць у різних техніках, як олія, темпера, акварель, пастель, рисунки. На окремій картці була надрукована біографія мистця українською мовою.

● Ані Фаріон мала виставку своїх скульптур, планшотіву Об'єднанням Мистців України в Америці у власній галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 12 до 24 травня 1990 року.

● Праці А. Оленської-Петришини були показані в Музеї Українського Мистецтва у Львові в часі від 3 до 14 червня 1990 року. Виставлені були 19 великих олійних картин з тематикою каткуєв та офорти з тією ж тематикою.

● Людмила Шанта, молода мисткиня з Торонто, здобула першу нагороду за акварелью „Сніг”

Евгенія Лукавська: Краєвид — олія, 1985, 48×61 см.

над морем”, яка була відзначена „як найліпша на виставці”, на річній виставці молодих мистців в бібліотеці міста Міссісага, Онт., в місяці травні 1990 року.

● Тарас Шумилович отримав перше місце та грошову нагороду за графіку „Українська церква в Падуві” на виставці СААА з нагоди конвенції цієї мистецької організації в Нью Йорку в дні 13 червня 1990 року.

● Михайло Мороз, один з сеньйорів українських мистців в Америці, мав виставку своїх образів в Українському Музею в Нью Йорку. Виставка була відкрита 19 травня і тривала до 17 червня 1990 року. Видано добре оформлений і надрукований на доброму папері каталог українською й англійською мовами. У каталозі вміщено 7 кольорових репродукцій; на жаль не подано друкарні, в якій виконано каталог.

● Любослав Гуцалюк мав виставку своїх картин, влаштовану Об'єднанням Мистців України в Америці, в галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 29 квітня до 6 травня 1990 року.

● Перша в Україні пересувана виставка графічних праць Якова Гінздовського відбулася в Державному Музеї Українського Образотворчого Мистецтва в Києві в місяці травні, у Львівському Музеї Українського Мистецтва в місяці черні та в Тернопільському Краснчаному Музеї в липні 1990 року. На виставках експонуються 50 естампів мистця, які по закритті виставок будуть розділені

E. Lukawska: Landscape — oil, 1985, 48×61 cms.

між тими музеями. Для всіх тих виставок видано чепурний каталог з життєписом мистця та репродукцією дев'яти його творів. На відкритті виставки в Києві була присутня п. Стефанія Гінздовська, вдова мистця.

● Виставка скульптур Ані Фаріон була влаштована в галерії ОМУА в Нью Йорку, в часі від 12 до 24 травня 1990 року. Видано 4-сторіковий каталог із 3-ма чорнобілими ілюстраціями.

● Мистецька спадщина Оксани Лятуринської була показана під час конференції УВАН в Нью Йорку в дні 24 червня 1990 р. в 20-ї роковини смерті мисткині.

● Стефанія Мирошинченко мала виставку своїх праць, влаштовану Об'єднанням Мистців України в Америці, в його власній галерії в Нью Йорку в часі від 10 до 17 червня 1990 р.

● Людмила Морозова відкрила свою літню виставку п. н. „Греція-Гелладе” у власній галерії в Гантері, Н. Й., в дні 1 липня 1990 року.

● Літня виставка образів Едварда Козака та його сина Юрія й Яреми була відкрита в motel Кеня в Гантері, Н. Й., в дні 7 липня 1990 року.

● Відкриття збірної виставки українських мистців, а це: М. Глушченка, Ф. Коновалова, В. Крюкова, В. Гурського, М. Головатого в галерії ОМУА в Нью Йорку була влаштована Об'єднанням Мистців України в Америці в часі від 8 до 24 липня 1990 року.

● Ярослав Вікницький відкрив виставку своїх нових картин у власній галерії в Гантері, Н. Й., у дні 1 липня 1990 року.

● Виставка „Афіни сучасної України” була відкрита в Українському Музею в Нью Йорку в дні 11 липня 1990 року.

● Виставка „Радослав Жук — сучасна архітектура діаспори” — експозиція фотографій українських церков у Канаді й Америці, проєктованих Р. Жуком, була відкрита в Національному Музеї у Львові в дні 17 липня 1990 року.

● Виставка картин Тані Осадці, організована Об'єднанням Мистців України в Америці, відбулася у власній галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 9 до 23 вересня 1990 року.

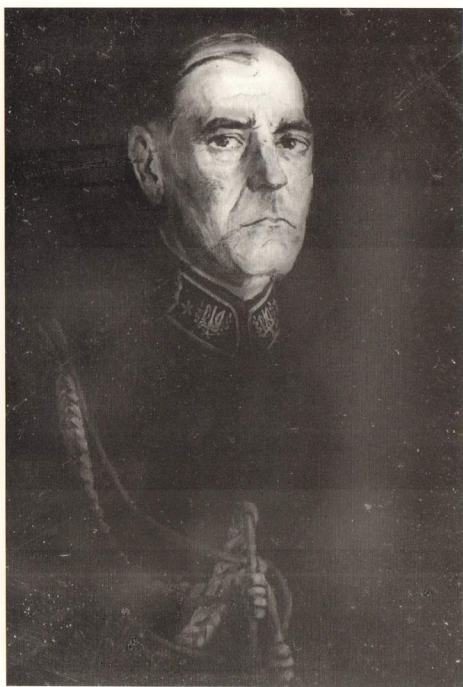
● Михайло Попов, мистець з Харкова, мав першу, за кордонами України, виставку своїх олій та акварель у галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації в Торонто, Онт., відкрити у дні 16 вересня 1990 р.

● Спільна виставка мистецьких праць Тараса Левинського (малярство) та Вікторії Де Хезус (прикладне мистецтво), спільників студії „Оптіка Нера”, була в Українському Освітньо-Культурному Центрі Філадельфії в Абінгтоні в дні 22 вересня 1990 року.

Марія Гарасовська-Дачишин: Св. Ольга — олія, 1989.

M. Harasowska-Daczyszyn: St. Olga — oil, 1989.

Дмитро Дунаєвський (згинув під Бродами 1944 р.):
Портрет ген. Безручка, мальований з натури на
замовлення Українського Наукового Інституту
у Варшаві.

D. Dunayevsky (died at Brody battle 1944): Portrait
of General Mark Bezrucho, painted on commission
of Ukrainian Scientific Institute
in Warsaw.

Діонісій Шолдра: Грудень — олія, 1982, 152×137 см.

D. Scholdra: December — oil, 1982, 152×137 cms.

M. Moroz: Kenshill Rocks — oil, 1979, 61 × 76 cms.

Михайло Мороз: Сивошкенські скелі — олія, 1979 р., 61 × 76 см.

Наталія Стефаніс: Натюрморт — олія, 1981 р.

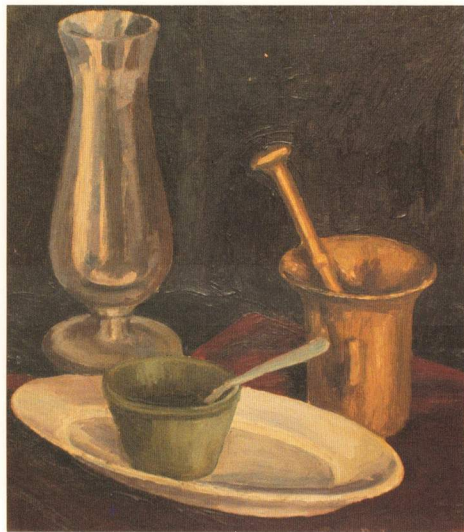
N. Stefanis: Still life — oil, 1981.

● Виставка кераміки Слави Герулик з Нью-Йорку та Олександра Хиліака з Польщі в галерії ЕКО у Воррен 6. Дітройту була відкрита 14 вересня і тривала до 30 вересня 1990 року.

● Олександр Ткаченко, мистець з Дніпропетровська (Січеслава) мав свою, першу в Канаді, виставку в галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації в Торонто відкриту в дні 30 вересня 1990 року.

● Виставка праць маляра Павла Лопати — 15 ікон і 30 образів — відбулася в Едмонтоні, Алта., в часі від 28 вересня до 17 жовтня 1990 р. Відкрив виставку мистець Степан Мельниченко.

● Виставку акварель Володимира Сколоздри зі Львова влаштував Український Інститут Модерного Мистецтва в Шікаго від 30 вересня до 11 жовтня 1990 року.

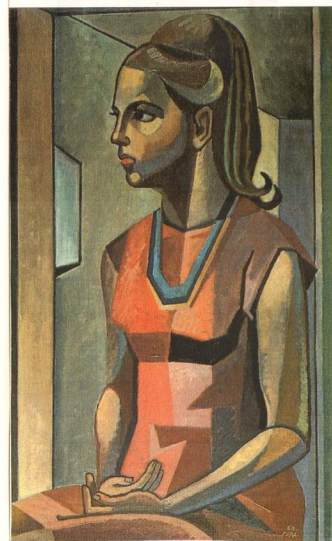
Василь Дорошенко: Наторморт — олія.

W. Doroshenko: Still life — oil.

● Христина Головачак-Дебарри мала осінню 1990 року три виставки своїх праць. При кінці вересня та з початком жовтня виставляла свої пастелі в галерії мистецького клубу ім. Катерини Л. Вольф в Нью-Йорку. В часі між 7 жовтня і 10 листопада брала участь у виставці пастелістів повіту Ессекс, „Праці в пастелі“. Від 28 листопада до 9 грудня 1990 р. брала участь у виставці пастелістів в галерії Фурсанес в Милбури, Н. Дж.

● Виставка образів о. Сергія Кіндзяряного-Пастухова та його доньки Ольги Пастухів відбулася, заходом 43 Відділу Союзу Українок Америки, в галерії Українського Освітньо-Культурного Центру у Філадельфії-Абінгтоні в дні 5, 6 і 7 жовтня 1990 року. Виставку відкрив мистець Петро Мегик.

● Богдан Божемський мав виставку своїх нових мистецьких праць в галерії ЕКО 6. Дітройту в часі від 5 до 30 жовтня 1990 року.

Святослав Гординський: Оленка — олія, 1968 р.

S. Hordynsky: Olenka — oil, 1968.

● Любослав Гудалюк виставляв свої картини в вівоскій галерії Тозмал в Нью-Йорку (28 картин) в часі від 18 жовтня до 6 листопада 1990 року. Ця виставка була відмічена в американській пресі Нью-Йорку.

● Виставка праць Володимира Гуменного, мистця з України, влаштувало Об'єднання Мистців Українців Квебеку в Українській Резиденції в Монреалі в дні 13 і 14 жовтня 1990 року. Виставлено було 55 праць, з того 25 живопису і 30 графіки.

● Виставка праць покійного мистця Дмитра Гаран'яка відбулася в галерії Українського Культурно-Освітнього Осередку в Вінніпегу, Ман. — була закрита 25 листопада 1990 року.

● Виставка картин Аркадії Оленської-Петришич, влаштована 25-м Відділом США, відбулася в приміщенні Українського Конгресового Комітету Америки в Нью-Йорку в часі від 11 до 18 листопада 1990 р. Виставку відкрила мисткиня доповіддю „Мистецтво Ідеї“.

В. Н. Кравчук (1879—1892). Interior of a house in Pereviz. — oil, 1892, 30 × 44 cm. (Christina Gorpila Gallery Collection).

Василь Григорович Кравчукський (1879—1892): Переви́з, внутрішній хати — олія, 1892 р., 30 × 44 см. (Коллекція галерії Християни Чорпіти).

● Мистецька виставка праць Івана Денисенка відбулася в галерії Українського Освітньо-Культурного Центру у Філадельфії-Абінгтоні в дніх від 2 до 8 листопада 1990 року. Видаю картковий каталог з ілюстраціями.

● Виставка картин Петра Гриценка, прибулого з України мистця, була відкрита в його присутності, в Українському Музеї в Нью Йорку в дні 25 листопада 1990 року.

● Виставка праць Теда Дякова та Леєі Конокс-Кни була відкрита 18 листопада 1990 р. у Пластовій Галерії в Едмонтоні, Алта., Канада, заходами Софії Скрипник.

● Виставка картин Людмили Морозової, влаштована заходами 90 Відділу СУА в його ж 25-ліття, була відкрита в п'ятницю, 30 листопада 1990 року в галерії Українського Освітньо-Культурного Центру у Філадельфії-Абінгтоні, Па. Виставку відкрив проф. Петро Мегік. Видаю друкований картковий каталог.

У СВІТІ

● Архітект Радослав Жук, професор МекГілл університету в Монтреалі, Киє, за проєкт української греко-католицької церкви св. Стефана в Келгари, Алта., отримав відзначення-медалью губернатора, що її надають що-чотири роки за найкращу споруду публичного житку в Канаді.

● Оксана Лукашенич-Полон отримала перше місце «відзначення досконалості» на конференції учителів мистецтва стеїту Нью Йорк за кольоровий дереворит «Патос» в місці березні 1990 року. Авторка цієї праці належить тепер до факультету мистецтва в Кеука Колегії в Кеука Парк, Н. Й.

● Виставка праць вибраних мистців сучасного Києва відбулася в приміщеннях Української Католицької Катедри в Лондоні, Англія, в дніх 18, 19 і 20 березня 1990 року заходом Бритійської Інвестиційної Компанії Saissa International та Української Пресоюї Агенції.

Микола Бутович (1895—1961): Предки й їхні ідоли.

N. Butovich (1895—1961): Ancestors and their Idols.

● Галина Кошарич мала свою третю в Едмонтоні виставку образів в часі від 9 до 22 березня 1990 р.

● Григорій Данило Гивель, молодий мистець з Монреалю, мав першу виставку своїх праць при церкві на Розамонті відкрити 7 квітня 1990 року.

● Омелін Мазурик з Париза мав виставку своїх праць в залі Українського Католицького Собору св. Івана Хрестителя в Оттаві, Канада, в дні від 18 до 22 травня 1990 року.

● В галерії Leonard Nutton в Нью Йорку відбулася від 27 квітня до 8 червня 1990 року виставка праць українського мистця Василя Сремлова з Харкова (1894—1968). Праці мистця показані перший раз у ЗСА, представляють піонерську творчість у дусі супрематизму і конструктивізму в Україні від 1910 року аж до смерті.

Добавлено зредатований 64-сторінковий каталог має 30 кольорових і 16 чорнобілих репродукцій.

Як додаток у каталозі подано 39 чорнобілих репродукцій палітурок монографій із виставок різних мистців, що відбулися в галерії.

● Виставку мистецьких праць чотирьох мистців із Швейцарії влаштував у Мюнхені в „Домі Зустрічей“ Український Вільний Університет в часі від 18 до 26 липня 1990 року. Виставку відбули праці Христини Качалуби, Слава Крушельницького, Зої Лісовської та Зіновія Ошишкенича, який виставив швейцарські краєвиди. крив швейцарський консул В. Зіммен. Показані

● Павло Лопата брав участь у виставці „Внутрішні візні“, яка відбулася в Торонті, Канада, від 8-го до 18-го серпня 1990 року.

● Вибрані праці Юхима Михайлова, з колекції Тетяни й Юрія Чаплєнів, були показані на виставці в Мідлсекс Канті Каледжі у стейті Нью Джерсі від 4 до 28 вересня 1990 року.

● Під патронатом Української Католицької Церкви відбулася в Римі, в Єкуменічному Центрі, виставка графині Миколи Стратілата з України, в часі від 16 до 27 жовтня 1990 року. Показано понад 50 праць різної техніки. Видано чотирьохсторінковий каталог із трьома ілюстраціями й біографією мистця італійською й англійською мовами. На офіційному відкритті виставки між багатьма церковними достойниками були Владика Софрон Дмитерко, ЧСВВ, та американський кардинал Джеймс Гіні із Вашингтону.

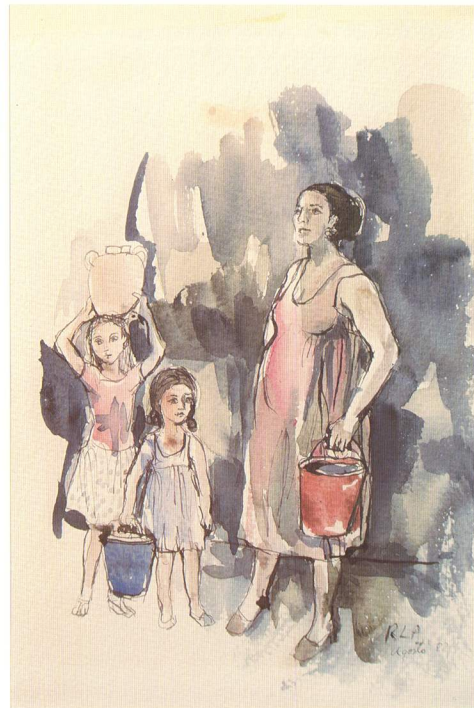
Мистецька хроніка в цьому числі закінчена на даті 30 листопада 1990

Микола Стратілат: Екслібрис. M. Stratilat: Ex libris.

Михайло Мороз: Рисунок сина. M. Moroz: His son — drawing.

Роксолана Лучаковська-Армстронг: Посуха — акварель.

R. Luczakowsky-Armstrong: Drought — water color.

Срефанта Вернадина: Перед бурєю — акрилик, 1990.

S. Bernadyn: Before the storm — acrylic, 1990.

Олесь Шепченко: Портрет Лілі Ростенко — олій, 1989 р.

O. Shepchenko: Portrait of L. Rostenko — oil, 1989.

Святослав Гординський: Гуцули.

S. Hordynsky: Hutsuls.

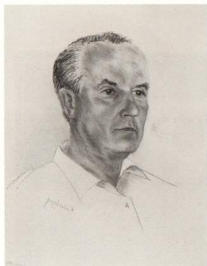
Ніл Хасевич (1905—1952): Дереворит, 1936 р.

N. Chusevych (1905—1952): Woodcut, 1936.

Микола Стратілат: Собор Св. Петра в Римі.

N. Stratilat: St. Peter's Basilica in Rome.

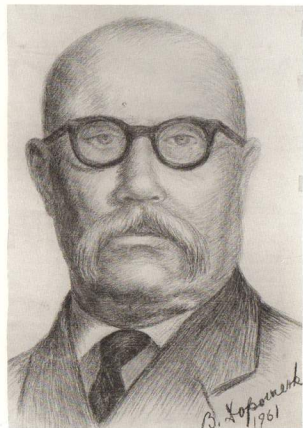
Руслан Логун: Нарис до портрету — пастеля.
R. Lohush: Sketch to a portrait — pastel.

Василь Куля: Екслібрис, 1988 р.
W. Kula: Ex libris, 1988.

Микола Яців: Екслібрис, 1989 р.
W. Yaciv: Ex libris, 1989.

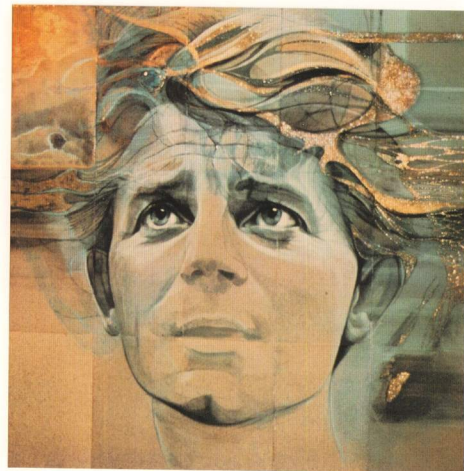
Василь Дорошенко: Рисунок, 1961 р.
W. Doroshenko: Drawing, 1961.

Вячеслав Васківський (1904—1975): Дереворити.

W. Waskowsky (1904—1975): Wood engraving.

Людмила Мешкова (Київ): Деталь із керамічного панно у палаті ЮНЕСКО (Франція), змонтоване 1987 р.

L. Meshkova (Kiev): Detail of ceramic panel in the palace of UNESCO in France, erected on the wall 1987.

Юрій Чорний (1910—1983): Манастир біля села
Хрещатик, Буковина.

G. Czornyj (1910—1983): Monastery
at Chreschatyk, Bukovina.

Володимир Сколоздра (Львів): Із серії
„Обжинки” — акварель.

W. Skolozdra (Lviv): From the Series
“Harvest rites” — water color.

Леонід Денисенко: Графіка.

L. Denysenko: Graphic.

Мирон Яців: Яворівська пісня — графіка.

M. Yaciv: Song of Yavoriv — graphics.

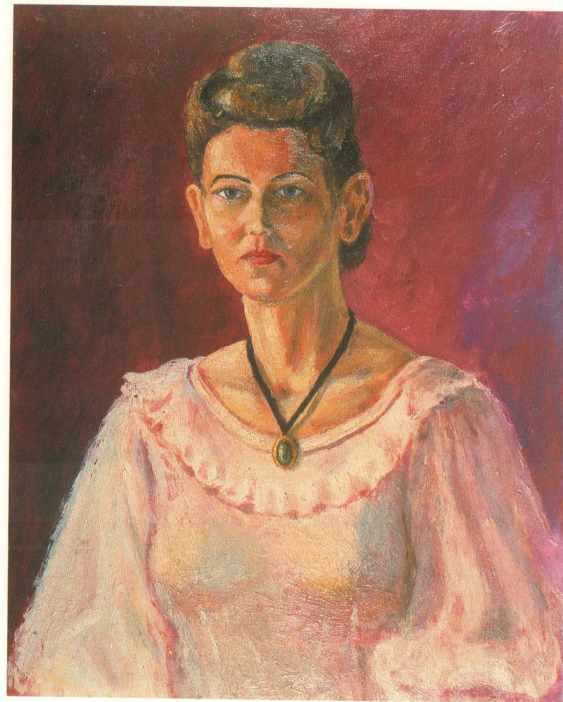
Лев Гець (1896—1971): Городище над р. Гучвою — туш, рисунок з 1966 р.

L. Getz (1896—1971): Ruins at river Huchva — ink, drawing, 1966.

М. Мисюцька-Дорошенко:
Лілієві букети — олія.

Марія Герасовська-Дорошенко:
Квітуча буца — олія.

Василь Дорошенко: Ванда — олія, 1961.

W. Doroshenko: Wanda — oil, 1961.

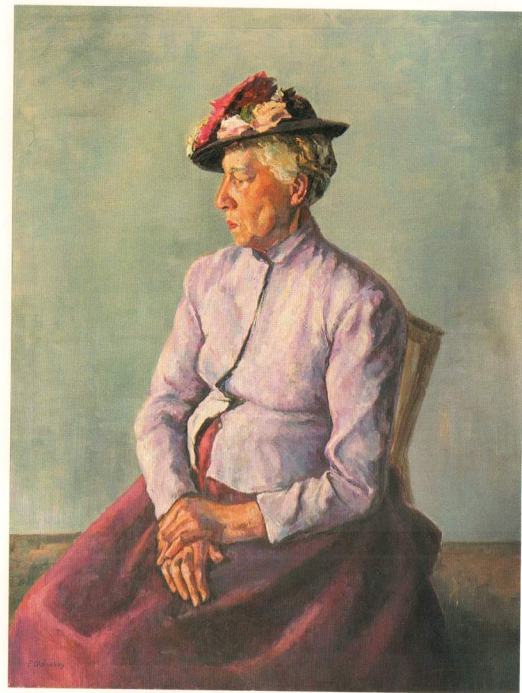

Микола Стратілат: Богородиця.
M. Stratilat: Theotokos.

72

Зеновій Кецало: Рисунок 1989 р.
Z. Keisalo: Drawing, 1989.

Евгенія Курилович-Чапелська: Портрет
старшої жінки — олія.

E. Kurylowych-Chapelka: Portrait
of an old woman — oil.

73

DEMONSTRATION OCTOBER 2, 1983
WASHINGTON, D.C.

Роксоляна Лучаковська-Армстронг: Плякат.

R. Luczakowsky-Armstrong: Poster.

Михайло Туровський: Портрет київського лікаря
Миколи Амосова — пастелі, 1973 р.

M. Turowsky: Portrait of doctor
N. Amosov — pastel, 1973.

Рід Армстронг: Блудний син.

76

Reed Armstrong: Prodigal son.

Петро Мельник: Міський краєвид — олія, 1983.

Р. Мельник: City landscape — oil, 1983.

77

М. Яців: Екслібрис.

M. Jaciw: Ex libris.

М. Яців: Екслібрис.

M. Jaciw: Ex libris.

Тире Венгринович: Екслібрис.

T. Wengrynowycz: Ex libris.

Тире Венгринович: Екслібрис.

T. Wengrynowycz: Ex libris.

Петро Мегік: Мальва — олія, 1971.
(Колекція В. і О. Шиприкевичів).

P. Mchyk: Hollyhock — oil, 1971.
(Collection V. and O. Shyprykewych).

З М І С Т

Василь Дорошенко: Б'є дванадцята	5
Святослав Гординський: Петро Холодний, мол. — традиціоналіст і новатор	9
Юрій Турченко: „Нотатки з Мистецтва“, як явище в українському мистецтвознавстві	17
В. Ладжжинський: Ніл Хасевич	23
Стефан Рожок: Дев'ятдесятиліття маестра Петра Мегика	33
Володимир Шиприкевич: Валентин Сімянцев	37
Сергій Білокінь: Українські медалі Яніса Струпуліса	41
З жальної хроніки	45
Мистецька хроніка	47

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Михайло Дмитренко, Василь Дорошенко, Петро Мегик, Степан Рожок, Володимир Шиприкевич.

Технічний Редактор: Петро Мегик.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Ukrainian Art Digest
1022 North Lawrence Street, Philadelphia, Pa. 19123, USA

Редакційна колегія застерігає собі право робити остаточні селекції репродукцій і скорочувати надіслані матеріали.

Фотографії: В. Грицин, П. Капшученко, М. Лукавський, О. Михалюк, Нестор Студіо, О. Старостяк та інші.

Кольорові репродукції: Друкарня Мирона Баб'юка з Рочестера та інші.

Поліграфічне оформлення й ініціали: Василь Дорошенко з допомогою дружини Олександри.

Офсетний друк і переплет з друкарні Мирона Баб'юка
Printing Methods, Inc., Rochester, N. Y.

Це число „Нотаток“ з'являється виключно завдяки добродійності Віри Дорошенко-Шаповаленко та її чоловіка Анатолія, які безкоштовно дали у своїй токарній-фабриці приміщення для друкарських машин та Адамові Кутельмахові, що сам безкоштовно перевіз та інстальвав машини і знаряддя із зліквідованої друкарні Сирітського Дому.

PRINTED 1,000 COPIES

Issue designed and prepared by W. & L. Doroshenko, 3527 N. Howard St., Philadelphia, Pa.

Ціна 10.00 доларів